

פרוטוקול מס' 7 של פורום מועצה מתאריך 15/5/05

משתתפים :	רון חולדאי - ראש העירייה
וה"ה :	ח. אבי-גיא, ש. אגמי, א. אמינוב, א. גלעדי, י. דיין, י. דרורי, נ. וולך, פ. ויסנר, מ. וירשובסקי, ש. חשן, ר. טורק, מ. טיומקין, י. כחלון, מ. להבי, מ. מוזס, ל. מינקה, ה. שכנאי, א. שומר.
נוכחים ה"ה :	מ. לייבה, ש. אלקיים, א. בן שושן, ז. פרידמן, ד. לוטן, מ. בלסנהיים, ז. שרון, י. מחדון, א. לוי, ס. פריימן, מ. גילצר, ו. קריספין, ב. אברהמי, ג. בן-חורין.
מוזמנים :	פרופ' שהם
רשמה :	ישראלה אגמון

על סדר היום

1. איכות הסביבה

2. סמים

8. איכות הסביבה

מר אלקיים

(הצגת הדברים מלווה בשקפים)

הנושא הראשון שאנו עומדים להציג היום במסגרת המועצה הוא הנושא של הרשות לאיכות הסביבה, ואני ברשותכם אסרוק את כל הפעילויות של איכות הסביבה, גם מה עשינו בשנים האחרונות, ומה עומד על הפרק.

מה הדגשים העיקריים בביצוע. אנו רואים כאן על גבי השקף את הנושאים שאנו מתעסקים בהם ברשות לאיכות הסביבה. לגבי כל נושא כזה אני אפרט בהמשך מה אנו עושים. זיהום אוויר, רעש ואקוסטיקה, תעשיות וחמרים מסוכנים, ואין צורך לקרוא את הרשימה שמופיעה כאן, אלה הנושאים.

מה אנו עושים בכל תחום: קודם כל אנו רואים אבחנה מאוד ברורה, ואנו רואים שיש ירידה מאוד ברורה בנושא תחמוצות חנקן. אנו רואים כאן את התחנות שמודדות את מצב הזיהום ברחבי העיר בנושא תחמוצות החנקן, ואנו רואים ירידה לאורך השנים. הצבע הכחול מתייחס לשנת 2004, ואנו רואים שיש ירידה די משמעותית בנושא תחמוצות החנקן לאורך שנים.

אפשר לראות את הדבר גם בצורה אחרת, בצורה השוואתית- מה קרה רק ב-2004. אנו רואים את אותה מגמת ירידה גם בתחנות מדידות אחרות, ואנו רואים זאת כאן בחריגות של ממוצע שנתי.

אנו רואים כאן את הנתונים גם יחסית לשנת 2003. אנו רואים כאן ירידה של 3.8%, של 5.4% וכו'. אלה הן התחנות שאנו מדדנו, כאשר אנו לוקחים תמיד גם תחנה אחת מחוץ לעיר, ואנו רואים שהמגמה היא לא רק מקומית, אלא גם מגמה אזורית- של ירידה בזיהום האוויר בנושא תחמוצות NOX.

דבר שני שאנו יכולים לראות בברור הוא- שישנה מגמת ירידה, יציבות ובחלק מהמקומות ירידה, בנושא החלקיקים. זו הבעיה הקשה שלנו. אנו מחלקים את זה לחלקיקים של 2.5 מיקרון ושל 10 מיקרון. אם נסתכל על מה שקורה ב-2.5 מיקרון, אנו רואים כאן יציבות. אנו רואים כאן את הצבע הכחול שמתייחס לשנה זו. אנו רואים כאן את קו הגבול או את התקן השנתי, ואנו רואים

פרוטוקול מס' 7 של פורום מועצה
מתאריך ו' באייר (15/5/05)

-3-

שבסה"כ לאורך השנים- בעניין הזה של חלקיקים של 10 מיקרון- אנו די שומרים על יציבות. אנו נראה בהמשך שגם בזה וגם ב-2.5 מיקרון אנו צריכים לטפל. המצב לגבי 2.5 מיקרון הוא אפילו חמור יותר, ואנו מעבר לקו הגבול כבר לאורך שנים. אנו רואים כאן את השנים האחרונות ואת שנת העבודה האחרונה, ושימו לב שאנו די יציבים לאורך השנים.

בנושא תחמוצות גופרית אנו נמוכים משמעותית משיעורי התקן שקבועים בחוק. אנו רואים כאן את קו התקן – 191. אנו נמצאים בערכים מאוד נמוכים, של 32, 64. אלה הן כל תחנות הניטור השונות, ובנושא הזה כמעט שאין לנו בכלל בעיות בנושא חריגות, ואנו נמצאים הרבה מתחת לתקן.

בנושא חמצן חד חמצני, גם פה אנו נמצאים נמוך מאוד משמעותית. אם נסכם את מה שאמרנו עד עכשיו, נראה שהבעיה שלנו בעיקר, וזו הבעיה, זה נושא החלקיקים. גם 2.5 וגם 10 מיקרון, ובזה באמת אנו צריכים לטפל, ואנו נראה בהמשך מה אנו עושים. מה אנו עושים: אנו עובדים גם בראייה מקומית וגם בראייה מרחבית, ועובדים כמה צוותים במקביל. צוות היגוי אחד של המשרד, עם כל הירוקים והעירייה. זה צוות ראשון. עד שנה שעברה זה היה צוות בראשותי, בשנה האחרונה הצוות עבר לראשותה של הגב' הדס שכנאי, והיא מובילה צוות היגוי משותף ואת כל הפעילויות כדי להוריד את רמת זיהום האוויר ברחבי העיר. צוות שני, בראשות המשרד לאיכות הסביבה, שמוביל כאן את כל רשויות איכות הסביבה של גוש דן, והם מחפשים כל מיני דרכים-שאנו נעמוד עליהן בהמשך.

דבר שלישי: אנו מכינים עכשיו תכנית אסטרטגית, אנו כבר נמצאים במחצית הדרך, ואני מאמין שבעוד מספר חודשים, בעוד כחודשיים תהיה לנו תכנית אסטרטגית שנוכל להציג אותה- איך אנו מתכוונים לטפל בזיהום האוויר בכלל, גם בתל-אביב וגם באזור, בשנים הקרובות. מה עשינו עד כה: אני מזכיר שבצו ראש העיר, כל תחנות הדלק חייבות למכור רק דלק דל גופרית, קרי P.P.M 50 ותכף נראה מה אנו רוצים לעשות בהמשך.

היום כל התחנות חוייבו למכור רק דלק דל גופרית, וזה מה שקורה בעיר. אבל זכרו, יש הרבה כלי רכב שמגיעים גם מחוץ לעיר.

דבר שני, אנו רוצים להתחיל לטפל בירידה מ- 50 P.P.M ל- 10 P.P.M, הצגנו את זה גם בוועדת מנכ"לים, קיבלנו את האישור העקרוני שהעיר תל-אביב יפו תהיה העיר הראשונה שתוביל את המהלך בארץ, ואנו נתחיל לקבל דלק דל גופרית.

פליטת מזהמים בשלב זה ירדה בתחום הזה בשיעור שבין 8% ל-10%.

פרוטוקול מס' 7 של פורום מועצה
מתאריך ו' באייר (15/5/05)

-4-

התקנו ממירים מחמצנים ל-3- משאיות. ממיר מחמצן זה מן דוד פליטה שיש בו מסנן, וכל המזהמים, במקום שיצאו החוצה, נקלטים באותו מסנן, ולמעשה בדרך זו אנו מפחיתים משמעותית את פליטת המזהמים ממשאיות האשפה שלנו. עשינו ניסוי במשך שנה שלמה, התוצאות הן תוצאות טובות מאוד, עם ירידה משמעותית מאוד ברמת הזיהום בכל התחומים, ב-NOX, בחנקן, בחלקיקים, כמעט בכל התחומים ירדנו משמעותית, ולכן השנה אנו מתקינים 36 ממירים מחמצנים.. קרי, מה שיקרה באגף התברואה- יהיה מצב שכל המשאיות, או שהן תהינה "יורו 3" ומעלה- כלומר כאלה שיש להן את התכונה של ממיר מחמצן, או שאנו מתקינים ממיר מחמצן. המשמעות היא- שכל המשאיות שלנו שישעו ברחבי העיר, יהיו עם אמצעי הפחתה של זיהום אוויר. אנו כבר באמצע ויש כבר חוזה לשני סוגי כלי רכב. לגבי כלי הרכב הפרטי – כבר התקשרנו עם חברה, כאשר ב-3- כלי רכב נשים גז וניסע בגז. נתקענו קצת בגלל 2 סיבות. סיבה אחת: החברה שהגישה אז את ההצעה והתקדמנו אתה מאוד, לצערי הוביל אותה אותו שר לשעבר שנמצא כרגע בבית הסוהר, הוא היה יו"ר החברה ואתו הובלנו את הפרוייקט. מרגע שהוא נכנס לבית סוהר, הכל קרס ולכן הכל נתקע. הסיבה השניה היתה, שלמעשה קיבלנו איתות מהמשרד לאיכות הסביבה בחודשים האחרונים- הפליטות, גם בכלי רכב שנשים להם הנעה בגז, לא בטוח שרמת הפליטות תהיה פחותה. בשבוע האחרון קיבלנו אישור, שבאמצעות הגז, לאחר ניסוי, יש הפחתה, ולכן אנו ממשיכים בנושא הזה.

בנושא המשאיות – יש חברה שהיא ראשונה בארץ, ואני חושב היא אפילו ראשונה מבחינה עולמית, שלוקחת מנוע של דיזל והופכת אותו למנוע של גז, למנוע דו דלקי- גם סולר וגם גז. התחלנו את החיבור עם החברה הזאת שממומנת על ידי המדען הראשי, ואני מאמין שנצליח לשים איזהשהו PILOT של משאיות שלנו גם לנושא נסיעה בגז.

וכמובן, שבילי האופניים שאני חושב שכולם מרגישים את זה.

והחניונים, שנדבר עליהם בהמשך.

דבר נוסף שאי אפשר לא לדבר עליו, יש עלייה משמעותית בשימוש ברכבת. למיטב ידיעתי, ומר טיומקין וודאי מכיר את הנתונים טוב יותר, יש היום כ-1.5 מליון נוסעים הלוך ושוב לתל-אביב והסביבה בחודש, שזו עליה משמעותית של מאות אחוזים יחסית למה שקרה בשנים קודמות, כמובן שזה משפיע מאוד על רמות הפליטה בכל האזור.

פרוטוקול מס' 7 של פורום מועצה
מתאריך ו' באייר (15/5/05)

-5-

יש כל מיני מגבלות וחייב בהתקנת אמצעים לטיפול במזהמים לכל העסקים בעיר. אנו יכולים היום להסתובב ולהסתכל, בעיקר אם ניקח למשל את המכבסות, היום אנו מחייבים את המכבסות ברחבי העיר לשים פילטרים כדי שרמת הזיהום תרד. כמובן, תוספת עצומה של עצים דבר שמאוד משפיע. תחנת הכח "רדינג", אנו תקווה שממש בחודשים הקרובים תעבור לשימוש בגז וזה ישפיע מאוד. כרגע היא פועלת תחת צו. ויש איזושהי תכנית פעולה לאומית של וועדת המנכ"לים שמדברת על מגוון של נושאים, כמו למשל שיפור הדלק ל 10 P.P.M שדיברתי עליה, כמו למשל גריטת כלי רכב ישנים. יהיה מקום שיביאו אליו כלי רכב ישנים, וזה שמביא את האוטו גם יקבל איזושהו תקבול כספי, דבר שיתן מוטיבציה לאדם לגרוט את רכבו. הגברת נושאי הפיקוח והאכיפה, ויש שורה של נושאים שוועדת המנכ"לים, שמונתה על דעת הממשלה, ממשיכה לקדם. מה עוד בכוונת? אנו מכינים את התכנית האסטרטגית שדיברתי עליה, ובחודשים הקרובים נראה אותה. פרויקט מגבלת תנועת כלי רכב דיזל במרכז העיר קשור לוועדת המנכ"לים שדיברתי עליה קודם. חלק מההחלטות הן- שאנו ניקח את תל-אביב כ-PILOT, ונתחום איזושהו אזור בעיר, שהכניסה אליו תהיה רק לכלי רכב שיש להם אמצעי הפחתה, או שיש להם "יורו 3" ומעלה. אני אגע בזה בהמשך באופן יותר מפורט. על הסבת תחנת הכח "רדינג" דיברתי. הוצאת השוק הסיטונאי מלב העיר : אני מקווה מאוד בסוף השנה, דבר שיוציא לנו המון המון משאיות שנכנסות אלינו מידי בוקר ובעיקר בסופי שבוע- לשוק הסיטונאי. והדבר שאני ביקשתי מוועדת המנכ"לים להיות ה-PILOT הארצי, לגבי הסבה ל- 10 P.P.M בכל תחנות הדלק בעיר. זהו הפרוייקט שדיברתי עליו קודם, של אזור מוגבל תנועה. יש כאן צוות- וועדת היגוי די גדולה שאני היו"ר שלה, עם כל הגורמים : גורמי עירייה, משרד איכות הסביבה, תחבורה, משטרת ישראל, אגד ודן, ובקיצור, כל מי שרק רוצה נמצא בוועדה הזאת, ואנו מנסים לקדם את הרעיון של אזור מוגבל.

פרוטוקול מס' 7 של פורום מועצה
מתאריך ו' באייר (15/5/05)

-6-

שאלה

מה עם החברה להגנת הטבע?

מר אלקיים

כל הגופים הירוקים הוזמנו להשתתף. כל מי שרוצה, נמצא כאן, כל הגופים הירוקים. גם המשרד הזמין אותם, אגב.

גב' להבי

אתה יכול לכתוב, ואתה תוזמן.

מר אלקיים

נכון. אין שום בעיה.

מה המטרות: המטרות של הפרוייקט הזה הן פשוט לבחון אזור שנסגור אותו, שהכניסה אליו תהיה אם אמצעי הפחתה, כדי לראות איך זה ישפיע. נכון שיש חילוקי דעות, ואני מיד אגע בהם, אבל לאחר שהיתה התכתבות בין השרה לאיכות הסביבה ז"ל דאז עם ראש עיריית תל-אביב, ראש העיר אז נתן את ברכתו שאנו נהיה ה-PILOT הארצי, והדבר הזה מתקדם יפה. ישנן לאחרונה התנגדויות של אגד ודן וטיפה משרד התחבורה, כי יש איזושהי עבודה סביב הנושא הזה, אבל המשרד לאיכות הסביבה ממשיך לתמוך מאוד ברעיון הזה ולקדם אותו, כולל הצגה שלי שהיתה לפני כשלושה שבועות- חודש לפני וועדת המנכ"לים, והם ברכו על כל התהליך הזה שנעשה. אנו רואים כאן את מפת האזור שאנו הולכים להגביל אותו. המתנגדים טוענים שזה אזור קטן מידי, זה רק 2 קמ"ר. תחומי הפרוייקט הם: בצפון- שד' בן-גוריון, במזרח- אבן גבירול, בדרום- שינקין ואלנבי בן-יהודה. נכון, אזור קטן, אבל אזור די פרובלמטי, מאוד צפוף מבחינת תנועה, ולהכנס לאזור הזה יצטרך להכנס רק רכב- או שיש לו יורו 3 או שיש לו אמצעי הפחתה. אנו נמצאים עכשיו במו"מ עם משרד התחבורה, כדי לבדוק איך אנחנו: א. נתמרר את כל האזור הזה. ב. איך נזהה כלי רכב שיש להם אמצעי הפחתה, ואיך לעשות את כל הבקרה. יצאה חוברת מאוד גדולה שמתארת את כל הפרוייקט הזה מתחילתו ועד סופו. אנו רואים כאן את לוחות הזמנים. שלב א' הסתיים והפקנו על כך חוברת. החוברת קיבלה את ברכת המשרד לאיכות הסביבה וועדת

**פרוטוקול מס' 7 של פורום מועצה
מתאריך ו' באייר (15/5/05)**

-7-

המנכ"לים. אנו נמצאים עכשיו בשלב ב'. המשרד נותן תחנת ניטור אחת, אנחנו נותנים תחנת ניטור שניה, כבר קבענו היכן נשים את תחנות הניטור, ולמעשה אנו מתמקדים. השלב השלישי זה הרצת הפרוייקט במשך שנה, והשלב הרביעי הוא- ניתוח, סיכום והמלצות. כאשר אם אנו נראה בשלב הזה שהפרוייקט מצליח, אנו לא מתכוונים לעצור אותו כאן, אלא לבדוק במשרד- או את הרחבתו, או לפחות באותו אזור להמשיך לקיים את הדבר הזה. עד עכשיו דיברתי על זיהום אוויר.

לגבי רעש ואקוסטיקה, אנו רואים כאן על גבי השקף פרוט של התחומים שמטופלים: אכיפה, בעיקר במוקדי בילוי. לאחרונה אנו מרגישים את זה מאוד מאוד. אנו מחייבים היום כל בעל עסק שהוא רעשן, לעשות כל מיני אמצעים אקוסטיים. הדרישות האלה באות גם בהיתרי בנייה, והכנו איזושהי מפה ומודל רעש תחבורה ברחובות העיר.

אנו רואים כאן מפה שמראה את כל העיר עם ערכי רעש לפי איזהשהו מודל, כאשר אנו יודעים להגיד בכל אזור- מה רמת הרעש באותו אזור. אנו רואים כאן ש"נתיבי איילון" הם הרעשניים ביותר לפי המפה הזאת, וזה גם ברור מאוד, ואני מדבר מכלי רכב כמובן. במפה השניה אפשר לראות אזור יותר קטן, של ככר המדינה והרחובות מסביב. הצבע האדום הכהה הוא רעש שהוא בערך סביב 75 דציבל. אתם רואים שיש הרבה אזורים ירוקים שהם שקטים. זה למעשה מודל שבו אנו יכולים להגיד לגבי כל בית בעיר- מה קורה אתו מבחינת רעש. לכן התנאים, גם בהיתרי הבנייה וגם בהיתרי עסקים מביאים בחשבון את המפות האלה, ומביאים לידי ביטוי מה הדרישות כלפי כל עסק ועסק מהיום והלאה, וזה גם בוועדות הבנייה.

גב' להבי

זה מכבישים ותחבורה. יש מפה כזאת גם לגבי עסקים ומטרדים?

מר אלקיים

לגבי עסקים- לא, אבל השלב הבא יהיה לגבי רכבות. אנו נפרסם אותה בהמשך, עוד לא סיימנו. אי אפשר לעשות את הכל ביחד.

גב' להבי

רוב התלונות של אנשים הם לגבי עסקים.

פרוטוקול מס' 7 של פורום מועצה
מתאריך ו' באייר (15/5/05)

-8-

מר אלקיים

אי אפשר לעשות זאת לגבי עסקים, כי עסק הוא גם נע ונד. אנו קובעים. יש מפה של אזורי בילוי ובידור. את יודעת היטב איפה הצרות שלנו בדרך כלל,

גב' להבי

לכן אני שואלת.

מר אלקיים

ואנו עוקבים עסק עסק, עם רישוי עסק. את יודעת בדיוק את תמונת המצב. אין לנו מפה כזאת, גם אי אפשר ליצור מפה כזאת לעסקים.

חמרים מסוכנים: יש לנו כ-400 מפעלים שהם בעלי פוטנציאל לחמרים מסוכנים. יש לנו היתרי רעלים ל-140 עסקים. אנו רואים כאן את המפה הכללית. כל העסקים שיש להם פוטנציאל לחמרים מסוכנים ברחבי העיר, אנו רואים שהמוקד הוא במקום שאני מצביע עליו. קצת דרום העיר ואזורים נוספים. אפשר לראות כאן החל מתחנות דלק, דרך עיבוד מתכות, יצור מזון וכו', וכל אחד מה תרומתו בנושא של חמרים מסוכנים.

כאן אנו רואים מה קרה לאורך השנים. זו כמות העסקים שבכלל לא היו מפוקחים על ידינו, ושימו לב מה המצב היום. היום אפשר לומר ש-138 מתוך 140 עסקים מפוקחים על ידינו, ואנו נשלים את הדבר הזה. שימו לב לאורך השנים, כמות העסקים המפוקחת הלכה ועלתה, ואנו במצב שיש לנו כמעט פיקוח מאוד צמוד על כל עסק ועסק, עם כל ההיתרים הנדרשים.

כל נושא הזרמת השפכים התעשייתיים, עבודה שעושים יחד גם עם המשרד וגם עם השפד"ן. כל נוהלי החרום למפעלים מסוכנים.

יש לנו ציוד לגילוי וזיהוי, ואנו רואים כאן את הניידת שיש לנו, והיא מצוידת במיטב המכשור כדי שנוכל לבדוק. אגב, אנו גם בכוננות ארצית מטעם המשרד לאיכות הסביבה, ואם וכאשר חלילה קורה איזהשהו זיהום סביבתי, אזורי, תל-אביבי, אנו יודעים להגיע אליו ולתת פתרונות ראשונים.

**פרוטוקול מס' 7 של פורום מועצה
מתאריך ו' באייר (15/5/05)**

-9-

זיהום קרקע ומים : שני המקומות- תע"ש מגן ותע"ש רביבים- הם מקומות בעייתיים וידועים. אנו מתעסקים וחובר איזהשהו נוהל להתרי בנייה לאזורים האלה, כולל בדיקות לפני, בדיקות אחרי, תוך כדי. כל הסקרים שאנו מחייבים כל אחד שבא לבנות באזור שחשוד בזיהום.

יש לנו פיקוח ל-60 תחנות דלק ברחבי העיר, וכל מי שבועדת בנין עיר מכיר לאחרונה את כל נושא הדליפות מתחנות הדלק והמעקב אחריהן.

ולמעשה יש לנו היום בקרה הרבה יותר טובה מאשר היתה פעם בנושא זיהומי קרקע ומים. יש בתחום הזה הרבה מה לעשות. יש דיון קרוב אצל המנכ"ל בימים הקרובים, בו אנו הולכים לקדם את הנושא של זיהום מים, ונראה מה נעשה בעתיד יחד עם המשרד לאיכות הסביבה.

מחזור : היום אנו ממחזרים רק 8.3% . אנו צריכים להיות ב-15% ואנו ממחזרים רק 8.3%. אני רוצה להגיד פה שני דברים : אנו רואים פה מפה של סוג המחזורים השונים, ואנו רואים פה את האחוז. אפשר לראות עלייה, היא לא מספקת, אנו צריכים להיות ב-15%. אבל, יחד עם איגוד ערים דן לתברואה הסיכום הוא, שכל נושא המחזור בכל הרשויות- הוא באחריותם. למרות זאת אנו מקדמים כמה נושאים נוספים. אנו מקדמים היום עם "חץ אקולוגיה", שזה למעשה חירייה, וכמובן שלנו יש נתח גדול מאוד, ש"חץ אקולוגיה" תמחזר סדר גודל של 200 טון ליום. היום היא עושה סדר גודל שבין 50 ל-80 טון ביום, זה לא מספיק. הם מפיקים מזה גז. עשינו שם סיור לאחרונה בהקשר אחר, ומיד אדבר עליו. אנו מרחיבים בימים אלה עוד 2,000 מיכלים למחזור נייר עתון, לאחר שסיימנו PILOT בצפון העיר, אשר הצליח. אנו משקיעים בזה עוד 500,000 שח' בימים אלה, ומרחיבים.

קריאה

אצלנו המיכל מתמלא ביום יום, וזה לא מספיק. אין מספיק מיכלים.

מר אלקיים

אתה מדבר בצפון, ב-PILOT. אנו עכשיו מרחיבים את הדבר הזה.

אנו רוצים להכנס לנושא הצמיגים. אני מזכיר לכם שהחוק קובע, שצמיג שמפונה, חייבים לחתוך אותו ל-4 חלקים. אנו רוצים ללכת למצב של גריסתו. מי שמסתובב בעיר היום יודע שבמקום ארגזי חול אנו עושים ארגזים מגומי גמיש, הגומי הזה הוא מתוך צמיגים ממוחזרים. צמיגים

פרוטוקול מס' 7 של פורום מועצה
מתאריך ו' באייר (15/5/05)

-10-

שגרסו אותם, מערבבים אותם עם בטון וקצת צבע, כל פעם צבע אחר, ויוצרים את המשטחים היפים האלה.

דבר נוסף שהכנסנו לאחרונה זה נושא מחזור של פסולת בנייה. מי שזוכר את בית ספר "ביאליק", בית ספר ביאליק מחזרנו במקום, וכל האגרטים האלה הפכו למצע לכל מיני דברים אחרים. בימים אלה עומד להיפתח בחירייה מתקן מחזור גדול מאוד לפסולת בנייה, ואנו מתחילים להכניס את נושא המחזור של פסולת בנייה לתוך התכניות העירוניות. בנושא חינוך סביבתי, אלה תחומי הפעילות שאנו עושים.

מר לייבה - המנכ"ל

מדרון יפו.

מר אלקיים

במדרון יפו יש לנו 1.2 מליון טון פסולת בנייה שהולכת להיות ממוחזרת. היום קיבלתי מכתב מהמשרד לאיכות הסביבה, ממש כשעברתי על הדואר עכשיו, שקיבלנו אישור למחזור אותנו במקום. לעשות גריסה במקום, שנוכל לעשות את כל העבודה במקום. א. זה חוסך לנו הרבה כסף. ב. כך נוכל להשתמש בכל החומר הזה לכל מיני צרכים אחרים, כמו בכל אגרנט אחר שמביאים ממחצבה.

אנו רואים כאן על גבי השקף את הפעילויות שעושים בתחום החינוך הסביבתי. בגני הילדים - זו התכנית: "להחזיר את הטבע לעיר".

בחנוך יסודי, יש לנו 2-3 פרויקטים שרצים ממש בשנים האחרונות, עם הצלחה מאוד מרובה. היחס לבעלי חיים נכנס לאחרונה.

על יסודי, תלמידים מתכננים 20-20, גם זה דבר שעובד יפה, וכל שנה יש כנס שבו מראים לנו התלמידים מה הם תכננו.

ואנו רואים כאן מה אנו עושים בתחום החינוך הבלתי פורמלי. ויש עוד הרבה מה לעשות.

זו סה"כ הפעילות שנעשית ברשות לאיכות הסביבה.

שאלות בבקשה.

גב' להבי

פרוטוקול מס' 7 של פורום מועצה
מתאריך ו' באייר (15/5/05)

-11-

קודם כל מצגת יפה מאוד, ואני מודה גם למר משה בלסנהיים על המצגת. אני קודם כל רוצה להבהיר לכם, למי שלא יודע, שלמעשה נושא איכות הסביבה מחולק לשני חתכים. הנושא של זיהום האוויר מופרד מנושא איכות הסביבה, או בתוך נושא איכות הסביבה נמצא בידיים של הגב' שכנאי, והנושאים האחרים נמצאים תחת הטיפול של הוועדה לאיכות סביבה.

קודם כל בגדול אני רוצה לומר שנעשית עשייה בנושא של איכות סביבה, ובאמת בעניין הזה ראש העירייה, בנושא פיתוח הפארקים, שבילי האופניים, כל מה שנעשה פה באמת ראוי למילה טובה. אז כל מה שאני אגיד עכשיו, שזה לא מילים טובות, תזכרו ברקע שזה תחת רצון לתת מילים טובות. מה חסר לי? אני העלתי במועצת העיר כבר פעמיים את נושא המחזור. הורידו אותי פעמיים מנושא המחזור ואמרו שיהיה פורום מועצה על נושא מחזור. אני מגיעה לכאן ואני מקבלת נתונים מאוד מאוד כללים בנושא של מחזור. ואני אומרת לכם חברים: אכן נושא פסולת בניין עומד להיות מטופל ברמה מאוד גבוהה בחירייה. יהיה מחזור של פסולת בניין, תהיה השנאה של כל הפסולת לכיוון של חירייה, אני מאמינה שפרוייקט בראשותו של מר דורון ספיר אכן יניב, וגם מדרון יפו. יחד עם זאת אין מספיק מתקנים של מיכלי פלסטיק, אין מחזור נייר עתון, אין מחזור נייר עתון במקומות הכי קריטיים בעיר, כמו מרכז העיר ולב העיר. כבר יצאו מספר ניירות שבהם נכתב, גם בסיכום פגישה שלך עם המנכ"ל שאני קראתי אותו, גם אחרי כל המילים הגבוהות שאני נשאתי במועצת העיר, נאמר לי- יהיה איזהשהו PILOT. ניקח שכונה ונעשה PILOT עם אחת החברות האלה שמוכנות למחזור נייר עתון ללא תמורה כספית, ללא עלות, וכו' וכו'. ואני בתחושה, שבנושא של מחזור, למעט בנושא של פסולת בניין, שאני רואה שנרקמת פה תכנית שאני יכולה לומר שהיא מערכתית-כוללת, אני יכולה לומר שבנושא של המחזור- מורחים אותו. כלומר, אין פה פתרונות. לאור זה שפעמיים הכנתי דיווחים מאוד מאוד ממוספרים, העירו את תשומת לבי שהמספרים לא נכונים, קיבלתי מספרים אחרים, שוב ישבתי עם המשרד לאיכות הסביבה. אם הייתי מביאה לפה את מי שאחראי ואמון על מחזור במשרד לאיכות הסביבה הייתם שומעים את אותן מילים, הן לא שלי. הנושא של מחזור נייר עתון, אני לא מבינה למה הוא לא קורם עור וגידים בעיר תל-אביב. בעיר תל-אביב, אפילו בן אדם שאין לו כסף, קונה עתון כל סוף שבוע, ויש לנו המון פסולת בענין הזה. אין מחזור קרטון, למה אין מחזור קרטון בתל-אביב? מה הבעיה לייצר מחזור קרטון? למה אנו לא מגדילים את אחוז המחזור ועומדים בזה? זה לגבי הנושא של מחזור.

פרוטוקול מס' 7 של פורום מועצה
מתאריך ו' באייר (15/5/05)

-12-

לנושא של זיהום אוויר, אמרתי שזה לא התחום שאני עוסקת בו, אני עוקבת אחרי. ומתוך זה שאני עוקבת אחריו אני רואה שיש וועדה בין-משרדית, ויש וועדה של המנכ"לים, ויש חברת "אשל" - שלא ידעתי עליה עד עכשיו. ויש איגוד ערים, שגם שם מכון "נאמן" עשה איזה סקר. אני בתחושה שיש המון סקרים, המון משאבים, ואני בכוונה שמה את מכון "נאמן" פה בתוך העניין, כי מכל הכיוונים סוקרים את מה שצריך לעשות, בשעה שאפשר היה לעגן ולאגם את כל הבדיקות שנעשות על ידי כל הגורמים, ופה לחסוך ולהגיע לתכנית אחת שהיא מתואמת. יש קצת כפילות פעילות עם האיגוד, והיא לא קיימת, והיא רצויה מאוד בתחום של החמרים המסוכנים. אבל בתחום של זיהום אוויר - צריך לבדוק את הכפילויות האלה, ובתחום של חינוך סביבתי. אני חושבת שלעיר תל-אביב יש את המחלקה הכי טובה בארץ לחינוך סביבתי, ויש פה תחרות על בתי ספר. עם מי אנו מתחרים? למה אנו צריכים להתחרות אחד בשני על בתי ספר? וצריך לבדוק במקומות מסויימים שהתחרות ביני ובין הדס או ביני ובין הירוקים, ואני אומרת את זה פה בגלוי, לא תייצר פה קומבינות - שאם לחנוך הסביבתי לא נכנסים מכאן, נכנס משם. בשביל מה? בשביל לבזבז משאבים? אז נשב ביחד ונראה מה צריך לעשות. הכל פתוח לכולם.

רעש ואקוסטיקה, עם כל הכבוד למפה של כבישים, ועם כל הכבוד למפה שבודקת רעש מתחנות רכבת, כאשר תושב מתקשר אלי ואומר לי שהכביש מתחת לביתו מרעיש, אני אומרת לו שלא יפנה אלי אפילו, אני נורא מצטערת, אין לי פתרון לזה. אין לי פתרון לרעש מכבישים. אבל כאשר תושב מתקשר אלי ואומר לי שמרעיש לו מדיסקוטק, כן צריכה להיות התייחסות. מפני שלתנועה לא יכולה להיות לנו התייחסות, וברוך ה', התנועה בשעה 24.00 נגמרת. אבל הדיסקוטקים ב-24.00 בלילה מתחילים. ואני חושבת שכאשר מדברים על מפת רעש, צריך לדבר על הרעש שמטריד את התושבים, וזה הרעש של הדיסקוטקים. אי אפשר להתייחס לרעש של תחבורה. וכדי שיהיה מענה לרעש של הדיסקוטקים צריך את הנושא של פיקוח אחרי חצות, מה שאין לנו משאבים היום לעשות. אז צריך לקחת את הנושא הזה לתשומת לב.

הנושא האחרון הוא הנושא של זיהום קרקע: קודם כל יש פה פריצת דרך. ראש העיר והמנכ"ל, אישרתם את הנושא של פקח מים וקרקע, היתה לנו היום ישיבה במשרד לאיכות הסביבה. מעבר לנושא של חמרים מסוכנים, לנושא של זיהום ממוסכים ולנושא של זיהום מתחנות דלק, אני מאמינה שבפעילות מסודרת, בחלוקת סמכויות בין המשרד לאיכות הסביבה ובין העירייה אנו נוכל להתלבש ולפקח קצת יותר טוב על הדברים האלה. אני חושבת שבגלל אי פיקוח נגרמו לנו נזקים כבדים מאוד. אתה הזכרת את מתחם תע"ש. אני חושבת שעיקוב התרי הבנייה בו זה נזקים

פרוטוקול מס' 7 של פורום מועצה
מתאריך ו' באייר (15/5/05)

-13-

של מיליארדים, ואסור לנו לגרום שזה ימשיך לקרות. אחד הדברים שלי מציקים זה המשך זיהום הקרקע, ולמה אני מתכוונת: אני לא חושבת שאפשר לאכוף הכל ביום אחד, ואני לא חושבת שאפשר להסדיר דברים כאלה ביום אחד, ואני חושבת שמה שנעשה לאורך שנים הוא מאוד בעייתי. אבל במקומות מסויימים התירו בזמן האחרון לטמון פסולת אינהרטית בקרקע, עם כיסוי כזה ועם כיסוי כזה, בלי פיקוח אגב, אף אחד לא פיקח שכך או אחרת נעשה. אני, כאשר שאלתי היום במשרד לאיכות הסביבה איך עושים דברים כאלה, שהתירו לעשות הטמנות כאלה, אני לא רוצה לחפש למה אישרו ולמה לא אישרו, אני רק רוצה לשאול שאלה אחת: מחר מישהו בא וקונה את האדמה הזאת, ובשום מקום לא כתוב שיש בה כמה טונות רציניות של אשפה ושל פסולת, ובשום מקום לא כתוב שיש חמרים. אני מנסה לייצר היום מפה של המקומות שבהם מצויים חמרים מסוכנים, או מקומות שבהם הוטמנה ביודעין פסולת, ואני מבקשת הרתמות, גם של העירייה.

מר אלקיים

איפה?

גב' להבי

בתל-אביב.

מר אלקיים

האישור של בניין מרכזים ניתן על ידי המשרד לאיכות הסביבה לתקופה מסויימת, עד שמתחילים את הבנייה.

גב' להבי

שתהיה אזהרה בטאבו.

מר אלקיים

כתבתי לך תשובה על זה.

גב' להבי

אני לא מדברת דווקא על זה, זו דוגמא.

מר אלקיים

אין דבר אחר.

גב' להבי

זה לא משנה, זה לא ויכוח. מה שאני רוצה לומר,

מר חולדאי-ראש העירייה

עקרונית היא צודקת. מעשית,

גב' להבי

במקום שיש פסולת צריך לשים אזהרה בטאבו, שמי שקונה ידע מה הוא קונה, זה הכל. במקרה שהוא לא יבנה לפני שהוא יפנה, ושיפנה אחרי שהוא מוכר. בדברים כאלה צריך גם לחשוב, כי בסופו של דבר המזהם הוא המשלם, ואם אנחנו יום אחד נחשף לאיזושהי תביעה של מישהו, לפחות, אם היום אנו יכולים לשים על זה איזהשהו סייג באיזושהי חקיקה קלה, בואו נוביל את ההליך הזה.

זה מה שרציתי להגיד. אני דיברתי קצת בהרגשה קשה, כי עם כל זה שאני איכות הסביבה, במספר נושאים שבאמת נגעתי בהם, כי אמרתי שאני אעזוב את זיהום אוויר, אני אבוא ואשמע את התוצרים ואני אקבל את הדברים שקורים, כי הרי באמת אי אפשר להכנס לכל בהתנדבות. במעט דברים שהחלטתי שאני מרימה איזהשהו דגל של אכפתיות, אני חושבת שעשיתי גם עבודה של איסוף נתונים, נאמר לי שיהיה פורום מועצה, ובאנו לפורום מועצה עם משהו מאוד מאוד כללי ומאוד מאוד גורף על איכות הסביבה, שאני לא חושבת שמישהו פה בכלל יכול להתייחס בצורה עמוקה. בשעה שאם היינו לוקחים את נושא המחזור ומתעמקים בנושא אחד, כדי לשאול את עצמנו באמת- איך מרימים את המדדים, איך משנים את התרבות, איך מחנכים מחדש, איך

פרוטוקול מס' 7 של פורום מועצה
מתאריך ו' באייר (15/5/05)

-15-

יוצרים מערכת הסברה, יכול להיות שהיינו יכולים לחולל שינוי אמיתי ולא רק לשמוע דו"ח מסכם עם מצגת מרשימה ככל שתהיה.
תודה.

קריאה

מותר גם לאזרחים לדבר?

מר אלקיים

לא. זו ישיבת מועצה.

קריאה

אבל האזרחים מוזמנים.

מר אלקיים

מזמינים אתכם לשמוע.

קריאה

אז לא. אז סותמים לנו את הפה.

מר ויסנר

נתחיל בצורה הכי פשוטה והכי ברורה למיטל: קודם כל, כל אחד פה הוא ירוק, וכולם נהיו ירוקים, ואין לנו עם זה שום בעיה, אני מברך על זה.
דבר נוסף: המצגת עצמה של הרשות לאיכות הסביבה, את יו"ר הוועדה, ובאופן אוטומטי את זו שהיית צריכה לשבת עם המצגת, ולדאוג שייכנסו דברים X, Y, Z. זו היתה צריכה להיות דרך העבודה. אני לא יודע איך את מתנהלת מול הרשות, אבל אני מציע לך להבא להיות חלק, להיות שותפה בתוך מצגת של הרשות לאיכות הסביבה.

פרוטוקול מס' 7 של פורום מועצה
מתאריך ו' באייר (15/5/05)

-16-

נכנס באמת לבעיות, למרות שאני די לא מאמין בסופו של דבר בנושא של פורום או בנושא של הדברות בפורומים כאלה גדולים, אבל אני אגיד את דעתי:

א. בנושא של זיהום האוויר, אף אחד באמת לא יודע בדיוק מה עושים ואיך עושים ולמה עושים, ואיך באמת פותרים את הבעיה בסוף. אבל אני חושב שעיריית תל-אביב, ואמרתי את זה בקדנציה הקודמת ואני אומר את זה גם עכשיו, אני חושב שאנו צריכים להציב לעצמנו מטרה. והמטרה צריכה להיות התחבורה הציבורית. מצד אחד- הארגונים הירוקים והגופים הירוקים, אנו רוצים לעודד נסיעה בתחבורה ציבורית, ומצד שני, התחבורה הציבורית היא התחבורה שעושה הכי הרבה רעש בעיר והיא המזהמת הכי גדולה. מול התחבורה הציבורית צריך להיות מאוד אמיצים, וצריך לבוא ולהחליט ולקבוע, ואני לא יודע איך עושים את זה בדיוק, אני לא קיבלתי את הזכות, אבל תמיד החלק הזה עובר למר משה טיומקין- שהוא האחראי על התחבורה, והוא זה שמתמודד מול דן ואגד, אבל היו צריכים לעשות קווי אורך ורוחב כפי שיש בכל העולם. הציבור התל-אביבי, הציבור בכלל לא רוצה לנסוע בתחבורה הציבורית, ואם היו כאן קווי אורך ורוחב, אני חושב שהתחבורה הציבורית היום עוצרת את התפתחות העיר. מי שרואה מה קורה ברחוב אלנבי, אם אנו היינו צריכים את התחבורה הציבורית מרח' אלנבי, אין שום סיבה בעולם ש800- אוטובוסים בשעה או ביום, זה רעש מטורף שם. הם חוצים כולם אגב את אותם קווים, כלומר אותה גברת מפתח-תקווה, אין שום סיבה בעולם שהיא היתה צריכה לעלות בפתח-תקווה עם הסל ולרדת בבת ים, ולחצות את העיר, וכל האוטובוסים האלה חורשים את רח' אלנבי, והם למעשה הורגים את אחד הרחובות הכי יפים שיש בתל-אביב. כלומר, אם אנו מדברים על העיר הלבנה, זה הרחוב הכי יפה, ומי שמרים את הראש למעלה רואה את הבניינים שם. היו צריכים להיות קווי אורך וקווי רוחב, ומישהו צריך להתיישב עם התחבורה הציבורית. היתה צריכה להעשות עבודה גדולה. אני בטוח שמשה מנסה להגיע אתם, הם אנשים מאוד קשים, אני אומר לכם מנסיון שהיה לי איתם, הם הגישו תביעות משפטיות נגדי, התחבורה הציבורית היא היתה המלחמה שהיינו צריכים לנהל מולם. מול התחבורה הציבורית, ואני קורא לזה דן. אין שום סיבה בעולם שעשרות קווים נוסעים ברחוב ארלוזורוב. אני חושב שהמון אנשים לא נוסעים ברחוב ארלוזורוב, אבל האוטובוסים ממשיכים לחתוך. מי שהולך לרחוב בן-יהודה, אבן גבירול, כל הרחובות עמוסים. בזמנו ניסינו לעשות פה טאי-צ'י, הרעש הגדול ביותר שיש היום בעיר הוא מהאוטובוסים. זה בנושא זיהום האוויר. אני יכול להגיד לך שהדס מנסה לקדם. גם אני מקדם מול ראש העירייה. אנו הבנו ביחד שהבעיה היא בעיה של גוש דן בכללותו. אני מקווה שיהיה בעוד כמה חודשים כנס של ראשי ערים,

פרוטוקול מס' 7 של פורום מועצה
מתאריך ו' באייר (15/5/05)

-17-

על מנת לקרוא למלחמה של כל אזור גוש דן בזיהום האוויר. זה לא רק נקודתית תל-אביב .
כלומר, תושבי גבעתיים, תושבי רמת-גן, מצד אחד בטוחים שהם יושבים על גבעה ברח' המרי.
פגשתי את מר אפי שטנצלר והוא אמר לי: אני אתכם יחד, המלחמה היא שם. אבל תושבי
גבעתיים בטוחים שזיהום האוויר לא פוגע בהם, או תושבי בני-ברק. כלומר, אם ישימו להם את
תחנות הניטור אצלם, לפי דעתי, עם כל הרוחות המערביות, מאיילון הן פונות דווקא מכיוון רמת-
גן וגבעתיים. וכמובן תל-אביב. אין שום סיבה בעולם שיער כמו תל-אביב, וערים אחרות בעולם
נלחמו והצליחו. קחו את לוס אנג'לס. הם לקחו את נושא זיהום האוויר, והיום למעשה לשמחתי,
תושב ששואלים אותו בסקר מה הבעיות שיש בתל-אביב או בגוש דן, הוא יגיד זיהום אוויר.

אין שום סיבה בעולם לא להגביר את נושא האופניים. האופניים עלו בהתחלה כבדיחה, אפשר
להגיד את זה, במצח די נחושה חשבו שזו בדיחה. מי שמסתובב היום ברחובות רואה עשרות
אופניים קשורים. אני עצמי נדהם. לפעמים אני בא לאיזהשהו אזור ושואל, האם זה אמיתי או
שזה דמיוני? וזה אמיתי. אנשים התחילו. זה קודם כל הפך להיות IN, כולם נוסעים באופניים, זה
נראה טוב, אנשים מגיעים לכל מקום ומקום ברחבי העיר, נוסעים באופניים. הנגישות, וכמובן
שבילי אופניים. אין סיבה בעולם לא להגביר עוד ועוד את שבילי האופניים בעיר.
הנושא שמטריד אותי, מטריד אותנו- הירוקים, זה הנושא של חברת החשמל. למרות שחברת
החשמל אמורה לעבור לגז, יש את כל נושא הכבלים. ואני לא מדבר רק על פארק הירקון, אני
מדבר בכל רחבי העיר. גם שם צריך להכנס למלחמה חזיתית מול חברת החשמל. אני מנסה לעשות
את זה בדרכים שאני יודע לעשות, אני מאמין שבסוף גם אותם אפשר לנצח. אני לא רוצה להגיד
מה שאמר נתניהו, אבל המלחמה צריכה להיות מלחמה מאוד חזקה מול הגוף הזה שקוראים לו
חברת החשמל. אין שום סיבה בעולם שיער שמחליטה לסדר את עצמה, הכבלים ימשיכו
להסתובב ברחובות למעלה, באין מפריע. הם עושים ככל העולה על רוחם.
יש את הנושא של קרינה בבתי ספר. לקחתי מול המשרד לאיכות הסביבה, מול חברת החשמל את
הנושא הקרינה של ארונות סעף, גם שנמצאים בבתי הספר, ואגב נמצאים גם בתוך עיריית תל-
אביב, ארונות שמקרינים בתוך מוסדות ציבור.

גב' להבי

הצלחת לקבל רשימה של מוסדות הציבור?

מר ויסנר

קיבלתי רשימה, אני יודע שזה איטי.

גב' להבי

יש פה איפה ואיפה. אני מחכה לזה 3 חודשים.

מר ויסנר

גם אני בהתחלה הבנתי שיש איטיות מסויימת. אני אומר לך שאני קיבלתי רשימה, העברתי את הרשימה,

גב' להבי

אני אפנה למנכ"ל בשאלות של 3 ימים. זו הדרך? איזה מן דבר הוא זה?

מר ויסנר

תפני אלי, את לא צריכה ללכת רחוק, אני אעביר גם לך את הרשימה. הרשימה היא לא רשימה סודית.

בנושא של מחזור שדיברת עליו. בנושא של מחזור, ישנו נושא הבניין, ואין לי עם זה שום בעיה, וזה מטופל ובסוף נגיע לנחלה, למרות שזה בעייתי. אני בזמנו גם דיברתי עם שלום ודיברתי עם עוד כל מיני גורמים עירוניים. אני חושבת שהבעיה הגדולה של תל-אביב זה השיפוצניק, והשיפוצניק לא הולך לגמור ב30-20 השנה הקרובות, השיפוצניק הוא המשפץ המרכזי בעיר תל-אביב, מעבר לבניינים הגדולים. בבניינים הגדולים אפשר לתפוס אותם ואפשר לראות מי זורק. הם בדרך כלל גם לא זורקים. בדרך כלל השיפוצניק בא עם החבילה שלו והוא זורק אותה על הדרך, וזה גם משתלם לו אגב. אם אתה שיפוצניק, אתה לוקח עגלה, זורק בדרך וממשיך הלאה, מידי פעם הוא יקבל קנס של 3,000-4,000 שח', אם הוא מסכם את השנה שלו- שווה לו לזרוק. אני חושב שאנו חייבים לעודד תחנות מעבר שהן ריאליות, שהן לא רחוקות- כמו תחנת המעבר בחולון, ואני חושב

פרוטוקול מס' 7 של פורום מועצה
מתאריך ו' באייר (15/5/05)

-19-

שהתחנות האלה חייבות בשלב הראשוני להיות בחינם. אם אנו נעשה את החשבון הכלכלי- כמה עולה לנו לפנות אחרי זה, כשהוא זורק את זה בצפון תל-אביב או בפארק הירקון, או בכל מקום אחר, אם אנו נראה כמה עולה לנו הפיננסי ונעשה את החישוב הזה, נראה שבשלב הראשוני כדאי לנו לפתוח במבצע שהוא חינם. זה נראה אחרת. כך, לאט לאט תגביר את המודעות, שהוא יבין, ואז אתה לוקח מחיר סימלי ולאט לאט אתה מעלה את המחיר. זה בנושא של פסולת בניין. בנושא של מחזור בכלל: אין ספק שנושא המחזור, נשמע כאילו זה הכי קל לקווצ'ץ את הכל. יש כאן את ועד העובדים שהוא ועד עובדים חזק, ואני לא חושב שהוא בכלל רוצה לראות את נושא המחזור, כי בסופו של דבר הוא מרגיש כאילו גונבים חתיכת זבל ממנו. אנו

חייבים ללכת על הפטנט ועל השיטה הפשוטה ביותר, ואני העלתי את זה. כמה שנים אני מדבר על זה ואני ממשיך להגיד את זה. יש פח ירוק, יהיה פח כחול, בפח הכחול כל בית מוריד כמויות אדירות של מסות של נייר, קרטון, חתיכות מפיצה וכו'. זה יתחיל כמובן דרך הילדים, זה יעבור להורים. אין שום סיבה בעולם שליד הפח הירוק, ואני יודע שתגידו שאין מקום לפח נוסף. יש כמו שהלכתם ברמת אביב אפשר להכנס גם באזורי המרכז. יש מקום להוסיף פח נוסף, הפח צריך להיות כחול. אותו פיננסי, פעם אחת הולך לחירייה, פעם שניה הולך ל"אמניר". עושים את אותו סיבוב: ימי שני, ימי שלישי. אותו דבר בנושא של פיננסי כורסה, שאדם לוקח בערב יום כיפור את הכורסה ומוריד אותה למטה. אני חושב שאפשר להסביר וההסברה תעשה את העבודה. אם אנשים ידעו שפסולת של בית, שולחן, כסא, רהיט, זה פסולת שאגב בכל מקום בעולם מביאים אותה, ואתה יכול גם לקנות אותה. אדם שאין לו כסף יכול להגיע לאתר חירייה, יש שם שולחן, כסא, זה נראה לו, הוא קונה, הוא משלם, הוא מוציא. זה עבודה. אני יודע שזה נשמע דבר בומבסטי ולא ריאלי, זה ריאלי וזה קורה בכל העולם. ואני אומר לכם: נראה לכם שאנשים לא מודעים, אנשים מאוד מודעים, רק צריך לתת להם טיפה יותר כלים.

אני מבקש להוסיף בנושא זיהום האוויר, בנושא הניידת. הניידת עושה כסף. אני לא יודע, זה ניידת שעולה 40,000 או עולה 60,000. אני חושב שכפי שאנו אוכפים את נושא החנייה, אני חושב שעל ידי עיריית תל-אביב היתה צריכה להיות אכיפה יותר מוגברת בכניסות לתל-אביב. דיברתי בזמנו שצריך לשים ניידות נייחות בכניסות לתל-אביב. הניידת הנייחת באופן אוטומטי היתה מכניסה לאנשים לראש שיש שם ניידת, וצריך לנסוע מכאן או מכאן, ולאט לאט זה היה סוגר. זה גם עניין של שנה או שנתיים שאנשים היו יודעים שיש ניידות קבועות ב-4 או ב-10 נקודות שאנו

**פרוטוקול מס' 7 של פורום מועצה
מתאריך ו' באייר (15/5/05)**

-20-

נחליט שהן תעמודנה שם. ואדם היה יודע: אני מגיע היום לתל-אביב, לכרך, שם הולכים לתפוס אותי. כך, לאט לאט היית מוריד את העניין, ואני חושב אגב שכמות הדוחות יכולה להיות גדולה. עדיין יש עוד מספיק רכבים שהם מזהמים, אני חושב שהיו צריכים יותר נידות.

לסיכומו של דבר: בכל פורום אפשר לדבר, הנושא הסביבתי הוא נושא שאין לו סוף ואין לו התחלה, ואני מקווה שכל אחד מחברי המועצה יירתם בכל רגע נתון. בתוך ועדת בנין עיר אנו משתדלים מאוד לאכוף את כל החוקים. אני אתן לכם דוגמא: ממרפאות שיניים, שבכל מרפאת שיניים, ברגע שמוציאים לכם את הסתימה זה יורד בדרך כלל ומגיע לשפד"ן, וזה חמרים

רעילים. חשוב להעלות את זה בתוך הוועדות המקצועיות על מנת לסגור את הפערים, ואני חושב שלאט לאט זה ייסגר.

המלאכה היא רבה. מחר יש לבני בר-מצווה, ואני מאמין אגב שהוא יצטרך להמשיך עוד אחרי, ואיך אומרים, אחריהם כאן, כי אנו מפגרים כמעט ב-2,000 שנה לעומת אירופה בנושאים הסביבתיים.

תודה.

מר טיומקין

דבר ראשון שלום ומשה: המצגת לא רק יפה, מה שחשוב- שהיא מייצגת עשייה, ועשייה אמינה. כאחד שמצוי הרבה יותר בפרטים, הדברים האלה הם לא דבר של מה בכך. יש פה בכלל פרדוקס בין עירייה ובין שלטון מרכזי, וזה נכון לגבי הרבה תחומים. אחד מהם הוא זיהום אוויר ודברים נוספים, שהאחריות היא שלנו כלפי הציבור, אבל לא תמיד הסמכויות. ועל כל פרט שראיתם פה יש צורך להתרוצץ, להתרוצץ ולקיים ישיבות ולשכנע ולהשתדל בשביל לקדם איזהשהו נושא- מהקטן ועד הגדול. לכן זו מצגת שמייצגת עשייה ארוכה וקשה לאורך שנים. אבל לגבי כל דבר אפשר להציג הרי- חצי כוס מלאה או חצי כוס ריקה. אני רוצה להתייחס ולומר: אני רואה גם את חצי הכוס המלאה, לא רק מה שלא עושים אלא מה שכן עושים, והכל בהשוואה לעבר. ורבותי, אם בסוף "רדינג" תעבור לגז, והיא תעבור לגז, זה יוריד 28%-30% מזיהום האוויר. אז אנחנו מסוגלים לפתור את הבעיה היום או מחר? נלחמים על זה כבר שנים. ואם אותו דבר, המעבר ל 50 P.P.M הוריד את ה-7%-8%, וכך הלאה וכך הלאה. ואם בסוף השנה תהיה מסילה שלישית

**פרוטוקול מס' 7 של פורום מועצה
מתאריך ו' באייר (15/5/05)**

-21-

ב"נתבי איילון" של רכבת ישראל, וזה יעלה את כמות הנוסעים ב- 20%-18%, מה המשמעות מבחינת ירידה בכמות כלי הרכב שייכנסו לתל-אביב. ואם רכבת ישראל השנה מתחילה בתהליך של חישמול הקו, ואגב, היום כל הרכבות נוסעות על דיזל וגם זה מזהם, אם היא מתחילה בתהליך של חשמול, שזה יקח שנים, גם זה ישפיע וודאי לטובה. כלומר, אנו מדברים על תהליכים לא פשוטים, ארוכים מאוד, שדורשים התמדה אין סוף. ואני חושב שסה"כ, עם כל הבעיות שישנן ונשארו, אני חושב שאני יכולים גם לטפוח לעצמנו על השכם, לא על הבעיות שנשארו וצריך להתמודד אתן אלא גם על מה שעשינו. ואני לצורך זה רוצה להגיד יישר כח לכל אלה שעוסקים, ועוסקים בזה יום-יום.

הוזכר פה הנושא של אופניים. גם אני בהתחלה התייחסתי לזה ככה לא יותר מידי ברצינות, אבל אני יכול לומר לכם שזה פרוייקט- לא רק יפה אלא גם חשוב. היום כ-5% מהתל-אביבים נוסעים לעבודה באופניים. מתוך 120,000 תל-אביבים שעובדים בתל-אביב, נוסעים באופניים 6,000 איש כל יום. זה מתוך סקר שעשינו. וכ-6% נוסעים ללימודים. שוב, אפשר להגיד שבהולנד זה אחרת, אבל במציאות התל-אביבית אין לי ספק שיש בזה התקדמות יפה מאוד. ועם הסיסמא- מאה שנות תל-אביב – 100 ק"מ עם אופניים, שאין לי ספק שנעמוד בזה, האחוזה הזו וודאי ילך ויגדל, וגם את זה אני בהחלט רואה כפרוייקט יפה מאוד שכולנו שותפים לו, גם אלה שלא מוגדרים כירוקים. ובנושא הזה נדמה לי שאין חילוקי דעות וכולנו ירוקים.

מר ויסנר

אמרתי את זה בתחילת דברי.

מר טיומקין

רבותי, זה נושא כבד, זה נושא שאפשר להכנס בו לדיון על נייר, ולדיון על קרטונים, ולדיון על פסולת בניין, ולדיון על דלק שמטפטף מתחנות דלק, אין לזה סוף. בסופו של דבר- כאשר מגיעים לפורום כזה צריך לכנס את זה באיזהשהו לוח שמצביע על סה"כ העשייה, וזה מה שנעשה. תודה.

גב' שכנאי

פרוטוקול מס' 7 של פורום מועצה
מתאריך ו' באייר (15/5/05)

-22-

אני מצטערת שפספסתי את המצגת, שאני מבינה שהיתה מאוד מלמדת ומיוחדת, כי לצערי הרב חברי מועצה צריכים גם להתפרנס, מה שהשלטון המקומי לא מאפשר לנו.

מר חולדאי-ראש העירייה

צריך להגיד תודה שיש פרנסה.

גב' שכנאי

אני אומרת תודה שיש פרנסה, אני אומרת שחבל שאני צריכה גם להיות חברת מועצה וגם להתפרנס, זה לא פשוט.

גב' להבי

ובקרוב גם אמא.

גב' שכנאי

מר ויסנר דיבר על הדורות הבאים, אני מסכימה לכל מה שאמר מר ויסנר על הדורות הבאים. אני רוצה להתייחס לשתי נקודות, אני מקווה שאני לא אחזור על דברים שנאמרו כאן. נקודה אחת: אני פונה לידידי היקר שלום אלקיים. העניין שמר ויסנר נגע בו קודם: פסולת הבניין ומחזור של פסולת בניין, ויותר חשוב מזה כאן בעיר תל-אביב זה איסוף של פסולת בניין. אני כתבתי נייר עמדה בנושא הזה, על איך לדעתי כדאי, ושוב, זה מהגיגי ליבי וממחקר שאני עשיתי בארץ ובעולם, איך כדאי לאסוף פסולת בניין. אני מחכה לפגישה בנושא הזה. אני מאוד מאוד מבקשת ממך לקדם את העניין הזה, זה ממש בנפשנו.

מר אלקיים

קלענו לדעת גדולים. זה נמצא כבר באמצע עבודה, כולל היועץ המשפטי, וחברתך תוכל להסביר לך, היא היתה בפגישה האחרונה, באיגוד. זה לא אצלי, זה באיגוד ערים.

גב' שכנאי

זו נקודה אחת.

פרוטוקול מס' 7 של פורום מועצה
מתאריך ו' באייר (15/5/05)

-23-

נקודה שניה: כאשר נכנסתי בתחילת דרכי הפוליטית, שמעתי הרצאה ממישהו מאוד מלומד, שהסביר לי את איכות הסביבה במשוואה אחת מאוד פשוטה. אני חושבת שאם נצליח להבין את המשפט הזה הבנו מה זה איכות סביבה. איכות סביבה = התייעלות. זהו. ברגע שמבינים את המשפט הזה, ואני תכף אפרט מנסיוני האישי מה זה אומר, זה מקפל את כל נושא איכות הסביבה. אחד הנושאים שאפשר להתייעל בהם, ובעירייה אנו קוראים לזה חסכון, זה באמצעות וועדה שעומד בראשה מר אשר בן-שושן, שכאן זה המקום לברך אותו על עבודה לדעתי מצויינת שהוא עושה בתחום הזה וגם בתחומים אחרים. אני יושבת יחד אתו בוועדה, והצלחנו בתקופה הקצרה לקדם נושאים רבים שקשורים לחסכון. מה שאני חושבת שצריך לעשות, אחרי שאנו עושים PILOT בבניין העירייה כאן בנושא של חסכון, חסכון במים, חסכון באנרגיה, חסכון בדפים, חסכון במכשירי חשמל, חסכון בתאורת רחובות, ברמזורים, בדלקים ובכל דבר, זה בסופו של דבר חוסך לנו משאבים. משאבים שהולכים ונגמרים על פני כדור הארץ. מה שלפי דעתי צריך לעשות עכשיו זה השלב הבא. אחרי שאנו מצליחים לעשות את זה בעיריית תל-אביב ורואים שפרוייקט מסויים מצליח, להעביר את זה גם לבתים של תושבים, גם למוסדות אחרים בעיר. אני מקווה שיחד איתי אשר יקח את זה כפרוייקט הבא שלנו לשנים הקרובות, להטמיע את הנושאים האלה גם בקרב האוכלוסייה הרחבה.

תודה.

מר חולדאי-ראש העירייה

אני לא מסכם כי אין מה לסכם, אבל אני רוצה להגיד כמה מילים שהן בעיני חשובות: אני וודאי לא אחדש, וגם אמרו את זה קודם. איכות הסביבה זה נושא כל כך רחב שהיתי אומר שאיכות הסביבה זה כמעט כל הנושאים שבהם אנו עוסקים בחיי היום-יום שלנו. כי איכות הסביבה זה גם כאשר אנו הולכים לשרותים, גם כשאנו נושמים, גם כשאנו נוסעים, ואפילו כשאנו הולכים לבית ספר, והייתי אומר- אפילו כמות הכיבוד שאנו מגישים בקבלת הפנים לראש עיריית קלן שהיתה היום בצהרים. זה מאוד חשוב, האם אתה לוקח כמות מסויימת של מוצרים, הופך אותם למזון, כמה אתה מגיש, כמה אתה זורק, וודאי אחר כך- מה אתה עושה עם מה שאתה זורק. העניין הוא שהחברה שלנו, ככל שהיא דווקא לצורך העניין מתקדמת מבחינת הכלכלה שלה ויכולת המשאבים שלנו לצרוך, אנו נעשים בזבזנים יותר, מזלזלים יותר במשאב הכללי, כל אחד לטובת עצמו.

פרוטוקול מס' 7 של פורום מועצה
מתאריך ו' באייר (15/5/05)

-24-

העניין הוא שכאשר מגיעים לנושאים כאלה רחבים ולדבר שהוא כל כך רחב, כמעט כולם צודקים, והבעיה היא- אחרי שכולם גמרו להיות צודקים, זה החיים עצמם, מה עושים ואיפה אנו נמצאים בחיי המעשה. ואני שמח שקרה משהו טוב במערכת של עיריית תל-אביב, ותאמינו לי שכאשר אני אומר את זה, אני אומר את זה בידיעה, שעם כל מה שנעשה, כל מה שיש עוד לעשות הוא האין סופי. והוא שלא נכנענו, וכאשר אני אומר נכנענו, אני מתכוון לא שעינו לצעקות ולהסטה של סדרי הכובד, והצלחנו לייצר מערכת שעובדת בצורה שיטתית ולאורך זמן על אותם הנושאים שהחלטנו לעסוק בהם. אגב, זה לא נכון שאי אפשר לטפל בנושא רעש התחבורה, העובדה היא שמרחוב גרוזנברג הועבר קו התחבורה, והוא שינה לתושבים שחיו ברח' גרוזנברג. ואני יכול לסמן שבמקומות כאלה ואחרים חל שינוי משמעותי בגלל טיפול. אנחנו לא נצליח לייצר מצב בכדור הארץ- כאילו אנו לא חיים עליו, על אחת כמה וכמה שאנו גם מתרבים עליו. על פני כדור הארץ, וודאי מדינת ישראל הפכה להיות תוך תקופה קצרה מאוד, אחת מהמדינות הצפופות בעולם מבחינת מספר האוכלוסין פר קמ"ר. גם בעניין הזה אנו לא טובים, כי אנו לא יודעים לייצר חיים בצפיפות באיכות חיים. העיר תל-אביב לצורך העניין היא עיר שצריכה, בקנה מידה אירופאי, להיות הרבה יותר צפופה, והיא בנויה בדרך שקשה מאוד לצופף אותה. ברצלונה היא פי 2 יותר צפופה מהעיר תל-אביב יפו, אבל מספקת איכות חיים לאזרח בהרבה מאוד היבטים ברמה יותר גבוהה, כתוצאה מניצול נכון של המשאבים. ואם אנו לא נדע לייצר את זה – יש לנו בעיה. אבל אני רוצה לומר לכם דבר אחר, שהוא יותר חשוב כמסר שאני רוצה למסור. העובדה שיכולנו לבצע שינויים משמעותיים, ואני מדבר עכשיו בעיניים לכל אחד. העובדה שהצלחנו לייצר שינויים משמעותיים בתחום איכות הסביבה בשנים האחרונות בעיר תל-אביב יפו, היא כי שינינו את ההתנהגות הכלכלית של העיר תל-אביב יפו. העובדה שהצלחנו להכפיל את תקציב הפיתוח מ-250 מיליון ל-550 מיליון שח' בשנה תקציב פיתוח – היא ששינתה את העניין. אי אפשר היה לפתח, לא לפתור את בעיית גרוזנברג ולא לפתור את בעיית האופניים, ולא לפתור את בעיית המחזור, אל תספרו לי סיפורים, זה הכל עלה הרבה מאוד משאבים. ואם אנחנו לא נדע, וזה שייך אגב לאותו דבר שאמרתי בתחילה, ולא סתם אמרתי את זה, העניין של איך עושים את קבלת הפנים וכמה מבזבזים, כי אם אתה לא מבזבז- אז יש לך לדברים אחרים. אני אומר את זה, כי קל מאוד לדרוש לטובת הוצאה שוטפת- יומיומית, על כל מיני נושאים שכולם חשובים, מבלי לטפל בעתיד. והנושא הזה של התשתיות, הטיפול בתשתיות, הכנסת הדברים לסדרם, עולה הרבה מאוד כסף. אפשר לבוא ולומר ככה בנון-שלנטיות מה שנאמר, אין שום סיבה שזה לא יהיה ואין שום

פרוטוקול מס' 7 של פורום מועצה
מתאריך ו' באייר (15/5/05)

-25-

סיבה שזה לא יהיה. כל דבר, ולו הקטן ביותר, החל ממוזגנים בחזית הבתים, דורש השקעה של משאבים – גדולה מאוד, מהרגע שאתה מחליט שזה חשוב לך ועד שזה מתקיים. זה עולה בשנות אדם בלתי רגילות, כי זה מחייב התדיינות, זה מחייב חקיקה, זה מחייב אכיפה, וזה מחייב לכן הוצאה כלכלית מאוד מאוד גדולה. אי אפשר ברגע אחד לבוא ולהגיד שאפשר לטפל גם במוזגנים, וגם בחוטים, וגם במרזבים, וגם בזה וגם בזה וגם בזה, מוכרחים לדעת במה אנו מתמקדים. אגב, אני רוצה לומר לכם כמה דברים כדי להוריד אותם מעל הפרק. רבותיי, מי שחושב שבגלל הרכבת יכנסו פחות רכבים לעיר תל-אביב יפו-טועה. לא נכון! הרכבת והפיתוח שלה יביאו ומביאים בסופו של דבר לאיזהשהם כלים שלובים, לאיזהשהו מספר נתון של כלי רכב שיגיעו בכל מקרה לעיר תל-אביב יפו. העניין של הרכבת הוא כדי לספק את הגדלת הביקוש, אבל בסופו של דבר אתה מגיע לאיזהשהו CONSTANT. בצד השני צריך לשפר את הטכנולוגיה ולהוריד את רמת הזיהום של אותם כלי רכב שנכנסים, שימשיכו ויכנסו, זה לא יעזור לכם שום דבר. בכל הערים בעולם, בסופו של דבר במטרופולינים, במרכזים שלהם, יש איזושהי רמת CONSTANT קבועה של כמות כלי רכב שנכנסת, והמסה הגדולה שנכנסת- נכנסת בתחבורה ציבורית. אבל ברגע שהתחבורה הציבורית מספקת את הדרישה ויש ירידה בעומס על הכביש, פתאום מגיע אותו נהג שעכשיו מחליט כן להיכנס עם הרכב לכביש, ומעלה חזרה את הכניסה. לכן זה איזה מן כלים שלובים כאלה, אלא באותם מקומות, ואני לא מכיר כאלה, אבל אם מישהו רוצה הוא יכול לבוא ולהגיד, שבפועל אתה חוסם. כלומר, אזור שבו אתה חוסם כניסת רכב פרטי לאפשרות להכנס, ושם לא נכנסים. זה בסדר, את זה אפשר לעשות. אני לא מכיר מקומות כאלה בעולם, אלא באזורים מאוד מאוד קטנים בתוך הערים- שאותם הפכו בדרך כלל למדרחובים, אבל זה לא הדבר המשמעותי שמשפיע על זיהום אוויר, כי זיהום אוויר הוא דבר שנוסע וכו'.

לכן, מה שאני רוצה לבוא ולומר, שבכל מקום שבו אנו הצלחנו, זה נובע מהעובדה שלקחנו נושא, עבדנו עליו לאורך זמן, לא שעינו לצעקות מימין ולצעקות משמאל ורצנו בכיוון קדימה, עד שהגענו לזה, ומי שזוכר את סיפור תחנות הדלק הפירטיות. אני חושב שיש כמה דברים שעדיין אנו צריכים להכנס אליהם למרות שהם בתחום הלאומי, וצריכים לעשות אותם כמה שיותר מהר, וזה בכל הנושאים שבאמת קורים ביום-יום וצריך לטפל בה ביום-יום, ואין ברירה, חייבים לעשות אותם, כמו למשל הזיהום של תחנות דלק ביום יום של היום.

מר ויסנר

לא הפירטיות.

מר חולדאי-ראש העירייה

הרגילות, של היום. אני מדבר על זה, אני מדבר על מוסכים וההזרמה שלהם, אני מדבר על מפעלים וההזרמה שלהם לרחוב, אני מדבר על כל מיני דברים שקורים אצלנו, והחיים אצלנו הם מאוד פרוצים. אני היום פניתי לאלחנן משי בטלפון ואמרתי לו: שים לב, ברוטשילד 32 יש שם איזה פאב-מסעדה, אתמול באמצע הצהריים- מנגל אתו הוא משרת את החבר'ה במסעדה. באמצע רוטשילד במסעדה הוא שם באמצע מנגל ומשרת את החבר'ה שלו במסעדה. עשן על כל רוטשילד, אתה נוסע 300 מטר, כל הרחובות מריחים מנגל. בככר עולי הגרדום- באליהו חכים, על הככר, מנגל, אוהל, שימשיות, כל המשפחה

מר ויסנר

אני חושב שצריך להקצות מקומות למנגל.

ראש העירייה

אי אפשר ביום העצמאות להקצות בגלל כמות הדרישה.

מר ויסנר

אני לא מדבר על יום העצמאות, אלא בכלל.

מר חולדאי-ראש העירייה

אנו עושים את זה. יש חוק עזר עירוני, שעכשיו נמצא בפרסום ב"רשומות". מה אמרתי קודם? מהיום שהתחלנו לדבר על הנושא הזה, לדעתי זה לפחות משהו כמו שנתיים. לפחות שנתיים, ועוד אין לי, כי זה צריך להתפרסם ב"רשומות" בימים הקרובים, כדי שיהיה לי את הכלי המעשי שאני אוכל לבוא לאזרח ולהגיד לו: אתה עושה במקום שאסור, ואני יכול להפעיל עליך סנקציות. זה לקח שנתיים. עבדו על זה הרבה מאוד אנשים לאורך הזמן, הם עולים הרבה כסף. אגב, אנשים עולים כסף- למי שחושב שלא. עוד לא ראיתי בני אדם בחינם.

קריאה

לא חברי מועצה.

מר חולדאי-ראש העירייה

יש מה שנקרא כסף ישיר וכסף עקיף, אין אחד שלא עולה. עוד לא ראית דבר כזה. אגב, עדיף כסף ישיר מאשר כסף עקיף, זה עולה פחות. אבל אני לא פותח את הנושא עכשיו.

מר ויסנר

חבר מועצה בקלן מרוויח 3,000 יורו לחודש, וכך זה בכל עיר בגרמניה.

מר חולדאי-ראש העירייה

יכול להיות. בקלן יש מליון אנשים, ואצלנו יש רק 400,000. קלן נמצאת 2,000 שנה, ואנו צעירים. אגב, הוא הזכיר את קלן. בקלן- ראש העירייה מחליט איפה תהיה הרכבת התחתית, הוא קובע, הוא מתכנן, הוא עושה את הכל, והוא מממן רק 10%. 90% זה הממשלה הפדרלית. הוא מחליט והממשלה מממנת. אצלנו, חכה למות המשיח. אצלנו אני לא מחליט, והם עוד רוצים ממני עכשיו 25%.

מכל מקום אני אומר: יש עוד המון מה לעשות וצריך להמשיך לעשות. אני רק מבקש, ויש לי פנייה אחת, וכאן אני אומר את זה לזכות כל מי שיושב כאן. אני מאוד מקווה שגם בשנים הקרובות נמשיך לעבוד באותה נחישות, אבל תוך כדי ההדברות שמתקיימת היום בחדר הזה כי זו הדרך הנכונה. היו גם שנים אחרונות- שבהן הפרענו אחד לשני- כדי להגיע אל היעד הנתון. תודה רבה.

9. סמים

מר מוזס

כבוד ראש העיר, חברי מועצה:

**פרוטוקול מס' 7 של פורום מועצה
מתאריך ו' באייר (15/5/05)**

-28-

אנו עוסקים בסמים, והזמנתי לפה פרופסור לקרימינולוגיה, פרופ' שהם. הוא יתן סקירה על המצב. אחר כך הזמנו גם אורח שהוא חבר המועצה אבל מתעניין בנושא הסמים, ד"ר טיומקין. היות שפרופ' שהם הוזמן לשעה 16.00 והוא ויתר גם על הרצאות באוניברסיטה, אני מזמין עכשיו את פרופ' שהם, כי הוא חייב ללכת, שיביע את דעתו וישא דברו.

פרופ' שהם

מה זה ? עוזבים במחאה?

מאחר שלפי חוק פרקינסון יש יחס הפוך בין אורך הנאומים ובין חשיבות הנושא, אני אשתדל להיות קצר עד כמה שאפשר.
אני בדרך כלל לא בא במגע עם אנשי כוח, כי אני פוחד.

מר חולדאי-ראש העירייה

למי אתה מתכוון?

פרופ' שהם

אליכם- אנשי הכוח.

מר חולדאי-ראש העירייה

להתראות.

פרופ' שהם

ראש העיר, יש משהו שאני חושב שכדאי לך לשמוע, אז כדאי לך להשאר. ואני עזבתי את מגדל השן, עם לכתוב ספרים שאף אחד לא קורא, כי העניין של הסמים עבר את כל הקווים האדומים. זה לא רק מפני שמר מוזס הזעיק אותי, אלא מתוך הידיעה האישית שלי היום – בעית הסמים היא הבעיה החברתית-החינוכית החמורה ביותר במדינת ישראל. והמצב הוא חמור בגלל שיש חוסר תשומת לב לחומרת הבעיה. זה מחמיר את הבעיה שבעתיים. למה זה כך? אין לי רצפטים להבנה של דברים, אבל מעשרות שנים של טיפול בדבר ברור לי שאנחנו נכשלו כשלון חרוץ, כל

פרוטוקול מס' 7 של פורום מועצה
מתאריך ו' באייר (15/5/05)

-29-

הרשויות, בטיפול בבעיה. מבחינה חינוכית נורמטיבית לא השכלנו לתת לנוער שלנו תחושה של גדרות. לא השכלנו לתת לו גבולות לציפיות שלו. הכל מותר לו, הכל מגיע לו. וכמו שאיבן קרמזוב אמר לנו, והוא צודק, שאם הכל אפשרי – אין אמת, והנוער כיום- אין לו אמת, כי לא נתנו לו גבולות, לא בבית ולא בבית הספר.

מעבר לזה, בבתי הספר שלנו יש, או במכוון או במחדל, התעלמות מחומרת הבעיה. בתי הספר לא רוצים להיות בתקשורת. בית ספר שמוצאים בו סמים זה לא יחסי ציבור טובים לו, ולכן מטאטאים את כל העניין של שימוש בסמים – מתחת לשטיח. אני מודיע לכם על דברתי, מתוך ידיעה, שהשימוש בסמים בבתי הספר הולך ויורד משנה לשנה לגילאים יותר צעירים, ואנו גילינו כמות די נכבדה של ילדים בני 10 ו-8 - שמשתמשים בסמים.

סיבה נוספת, לא פחות חמורה, זה מפני שאנחנו- או מתוך חוסר ידיעה, או מתוך הטעייה, או מתוך תהייה, מבחינים את האבחנה השקרית בין סמים רכים לסמים קשים. שקר הדבר! יש לנו עדות ברורה ביותר שכל אותם הסמים הרכים, כל הקנביס, כל החשיש, כל המריחואנה, במידה שיש שימוש מספיק ממושך בכמויות מספיק גדולות, זה מוליך לדכאון, זה מוליך לאובדנות, זה מוליך לפסיכוזות, זה מוליך לפלש-בק. כלומר, העניין הזה של ההשפעה בא גם ללא שימוש. וודאי שיש אותו המעבר הידוע בין הסמים הרכים לסמים הקשים.

המשטרה איננה יודעת מה לעשות עם הנרקומנים. אף אחד לא חינך אותם, אף אחד לא הורה להם, אף אחד לא מסביר להם מה לעשות. לכן אני מנהל קמפיין לעשות דה-קרימינליזציה של כל אותו נושא הסמים מהמשטרה, ולעשות הסדר חוקי שיהיה בדומה לחולי הרוח. נכון שאנו צריכים להלחם בפורשים, אנחנו צריכים להילחם בהברחה, אבל מי שהוא נרקומן- אי אפשר לבוא ולהגיד- הוא הביא את זה על עצמו, כי הוא הופך להיות לחולה. זו מחלה.

ואין מה לעשות אתו בבתי המשפט, בבתי סהר ובבתי המעצר. בתי הסוהר רבותי, הם תחנות הסמים הגדולות ביותר במדינה. ובמידה שישינו נרקומן והוא מועבר לבית סוהר, והוא בגיל פחות או יותר סביר, הוא הופך להיות לטרף מיני קל לכל אותם ראשי העולם התחתון, כי הוא יעשה כל דבר תמורת המנה. ובמידה שהוא לא בגיל ולא במראה, הוא יהיה אסקופה נדרסת. ולכן אנו עדים לתופעה מדהימה, שכל אותם הנרקומנים שנמצאים בבית סהר- לא רק שהם לא משתקמים, מצבם הולך ונהיה רע יותר ויותר.

ולכן, מה אני מבקש מכם? אני יודע שיש לנו דרך איך להלחם בבעיה הזאת. אנו צריכים ללכת בשלוש קומות, ושלוש הקומות האלה הן:

פרוטוקול מס' 7 של פורום מועצה
מתאריך ו' באייר (15/5/05)

-30-

ראשית כל: דטוקסיפיקציה פיזיולוגית.

הקומה השנייה זו הקומה הפסיכולוגית. המתמכרים- יש להם אישיות של מתמכר. הם לא כמו כל אחד אחר. יש אישיות של מתמכר. ולכן העבודה של ה-N.A, 12 הצעדים, כל הטיפולים האחרים, חייבת להעשות ברמה השנייה.

ברמה השלישית, אותה הקומה השלישית שאני קורא לה, יש אותה הדרך של להחזיר חזרה את הנרקומן, את המכור- לחיים. וכאן אני אומר לכם על דברתי, ש-80%, תקשיבו היטב, טיומקין תקשיב היטב: 80% מהעבירות הבינוניות הן DRUG RELATED. 90% מעבירות האלימות של הנוער הן - DRUG RELATED, ממכות בהפסקה, עד רצח. אלכוהול, אמפיטמינים, ברביטורטים, הסמים הרכים למיניהם, כל זה קשור ובדוק. 90%. ולכן רבותי, במידה שאנו מדברים על מוסדות כמו חברנו כאן- אמיר פירני, שאני עד היום, הרבה שנים, ולפני זה במגדל המים ברחוב מאז"ה, אנו טיפלנו בנרקומנים, ואני חושב שהוא עושה עבודת קודש, כמו כאן רבים אחרים. כל נרקומן שאנו משקמים, אנחנו חוסכים למשטרה ולחברה מאות ואלפי תיקים רבותי. מי שלא נותן את התקציבים הראויים מבחינת סדר עדיפויות נכון למוסד של אמיר פירני, שאני צריך ללכת ולשנורר בשבילי כסף, כי אין לו תקציבים מספיקים, אז אני אומר שזה מיופיי, אני אומר שזה קוצר ראות. אני חושב שהעדיפות לסמים בעיר הזאת צריכה להיות ברמה גבוהה. אני לא רוצה לבוא ולהביע דעה מי כן ומי לא, אבל אני מבין ממר מוזס, אני מבין מאמיר, אני מבין מאברהמי, שהמשאבים שמופנים לנושא הזה- אינם מספיקים. ולכן אדוני ראש העיר, טוב שלא נטשת אותנו, מפני שתדע לך שחייבים להפנות משאבים למוסדות האלה- שעושים עבודה קדושה במשאבים מזעריים, מפני שאחרי אנו תורמים לניווט, ללבנטיניזציה ולהדרדרות של החברה שלנו. תודה רבה.

מר מוזס

תודה רבה לפרופ' שהם על הדברים.

אני רוצה באווירה זו של פרופ' שהם, שהכרתי אותו רק לפני שבוע- בפגישה עם מר בני אברהמי, והוא נאות. הזמנתי אותו כמקובל, לשיבות פורום מועצה מותר להביא מומחים, והוא הסביר את מה שקורה.

אני רוצה קצת להמשיך באווירה הזאת, ואין לי ברירה, כי במשך שנה וחצי שאני וחברי בוועדת הסמים: אברהמי, יואב, עובדים סוציאליים, מדריכי הסמים שהיום היינו אצל ראש-העיר לראות

פרוטוקול מס' 7 של פורום מועצה
מתאריך ו' באייר (15/5/05)

-31-

מה פותרים, בגאווה אולי העולמית של אנשים כה יקרים, ראשי הסניפים, המוקדים של הסמים, מרכזי הסמים, ונמצא פה גם אמיר, הם עושים עבודה אדירה ועצומה, אבל זה מעט מידי. ודווקא עכשיו, כאשר ישנה וועדה, ישנם המומחים, ישנם הרוצים, בלתי ניתן יותר לקצץ. איך אמר פרופ' שהם בהגדרתו, או אחרים שאנו באנו איתם במגע? המצב האסטרטגי והסכנה האסטרטגית של הסמים היא יותר גרועה מהטרור, וזה לא נאמר סתם. מצד שני גם הממשלה מתנערת, ווועדת הסמים הקלים, ואתם רואים את המחדל שלהם בתפיסה, הם מדברים אחד ועושים אחרת. כאשר קיבלתי להיות יו"ר של הנושא הזה בעירייה, וזה נושא קשה מאוד, קשה לחדור לכולם. אני עובד גם עם מר פרידמן, שבאמת עומד בראש רשות הרווחה, עסק ענק וגדול, והפעילים האחרים. ישנו מאיר שרעבי, שהוא אולי סמל ודוגמא, הוא אולי צריך היה לקבל יקיר העיר.

מר חולדאי-ראש העירייה

לא כדאי, מקבלים רק מעל גיל 70.

מר מוזס

אדם שהיה בסמים.

אני מדבר לא בשביל לדבר, אלא אני משתדל גם כמה שאני יכול, לעשות עם כל המרץ והאפשרויות שלי, כולל החברים האחרים.

הציג פה פרופ' שהם וצריך גם להקשיב. לפעמים אומרים לי: מוזס, לנו יש מומחים. אני אומר- אני לא שולל מומחים, אבל אולי יש עוד מומחים? אולי יש דעות אחרות- שאפשר לשפר? מה זה מומחים? אז היה לנו פה מומחה, כמעט שחיסל אחד מ-5 מרכזי הגמילה. זה לא יאומן! הוא החליט. אני הבאתי את זה למר ספיר, למר גלעדי, לגבי יפה, לחברים, דיברתי גם עם מר ויסנר, שומו שמיים- איזו החלטה היא זאת?! אם יש כבר משהו שנוצר, ככה עושים את זה במחי יד?! בושה וכלימה. זה נורא.

בחמשת מרכזי הגמילה האלה שתל-אביב הקימה בעבר, וממשיכים בזה בראשות ראש העיר הזה, משקיעים כ-5 מליון שח'. 5 אזורי הגמילה זה סמל זה אחד הדברים היפים ביותר שקמו, שהעיר הזאת עושה. אבל בשנים האחרונות כאשר מתחילים לכרסם, אני נתתי דוגמא: כאשר משקיעים 8 מליון זה כולל הכל, זה כולל את ה-5 מליון, ועוד מליון להומלסים- שגם שם עושים עבודה נהדרת,

פרוטוקול מס' 7 של פורום מועצה
מתאריך ו' באייר (15/5/05)

-32-

עם מתנדבים רבים והכל נהדר. אבל לפעמים, ה-8 מליון האלה – הכרסום שקיים יכול למוטט את כל 8 המליון. כי ההשקעה בנרקומנים, בהומלסים הנגועים בסמים, באסירים הנגועים בסמים, ההשקעה בהם לגמילה היא אדירה, היא עולה מליונים. אבל מה זה שווה, כאשר כל אחד יודע, ויודע גם מר פרידמן שדיברתי אתו, וגם בני וכל אחד. בו בזמן שאני והוועדה החדשה נכנסנו, פתאום מחליטים לפטר שתי משרות, שבלעדיהם תהיה התמוטטות של הכל. הם לא מבינים פה! ואני אומר לכם שפיטרו וחסלו את המשרה של רכזת תעסוקה. הרי כל אלה שהזכרתי, בלי תעסוקה, בלי יוצא מהכלל חוזרים לסורם. זה הדבר. ובו בזמן, פיטרו גם שנה קודם לכן את הרכזת של שיקום אסירים. שתיהן עשו עבודה, ויש לי פה מכתב. שבועיים לפני חיסול המשרה הזאת, שהיא קודש לכל אלה שנגמלו, פיטרו את שתיהן, וכל המאמצים שלנו ושלי נתקלו בחפירה עמוקה של הגנה, התמודדות שאי אפשר לפרוץ.

אני רוצה להגיד לכם: אני הכנתי פה את הדברים אבל אני מדבר עכשיו ואומר מה שאני חושב. כל חמשת אזורי הגמילה, התחילו קיצוצים. לפני שבועיים דיבר אצלנו ניצב לשעבר, מר סידבון-בכנס של המודיעין, והוא סיפר לנו על כל העסק של תל-אביב. נדהמתי גם אני כתושב תל-אביב-שלא ידעתי. הוא יודע, והוא אמר שהסמים בקרב הנוער, משנת 2002 עלו פי 4. אז יכולים לחשוב פה משהו, אבל כאשר אני כחבר מועצה שנבחר בהסכמה, כמו שחברי מועצה אחרים- כל אחד יש לו את תפקידו, כאשר אני מבקש לבדוק מה הושקע בזה, וזה חשוב מאוד, ויש לבדוק מה התוצאות, לטובה ולא לרעה, אני המום, אני נתקל בקירות.

אני שוב חוזר ואומר: שתי המשרות, אנו ביקשנו, ואז הופענו בפני פורום ההנהלה. בפורום ההנהלה ראש העיר הקשיב. הבאתי אז את הממונה על הסמים בתל-אביב. יכולתי להביא אותו היום אבל הוא דיבר אז. וראש העיר אמר לזאב פרידמן ולד"ר אברהמי- להכין תכנית עבודה, שנבדוק. הכינו תכנית עבודה, ולא קיבלו אותה, אלא חלק או שניים שממילא עשו אותם. גם אני תמכתי בתכנית, עם שינויים בעדיפויות, והשינויים הם כאלה. אני ביקשתי שהשנה, כולל וועדת הסמים, כולל הסכמה של כל אלה שעוסקים בסמים, אני ביקשתי- דבר ראשון-להחזיר מיידית את רכזת התעסוקה.

ב. אני ביקשתי שיתקנו את שכרם של 7 המופלאים, מדריכי הסמים, שעובדים לצד העובדים הסוציאליים ומנהלי מרכזי הגמילה. וכל הכבוד לד"ר אברהמי וליואב – שעושים עבודה נהדרת, אני רוצה לפנות למר פרידמן. אתה אחראי על מגזר אדיר. אני מאוד מעריך אותך ושמעתי אותך, ועשית דברים טובים. פה אתה טעית בגדול. אני חושב שזו היתה טעות טראגית- מה שהמלצת

פרוטוקול מס' 7 של פורום מועצה
מתאריך ו' באייר (15/5/05)

-33-

למנכ"ל, והוא מתחבא- המומחה אמר לי ככה. אני בכלל לא חושב שאתה לא מומחה, אבל יש עוד דעות, צריך לשמוע דעות אחרות. לחברי המועצה יש מטען גדול שהם יכולים לסייע הרבה, ואי אפשר להדוף אותם. אני אומר לכם שוב: זו השגיאה הגדולה ביותר.

ודבר שלישי היא- להפסיק את הקיצוצים של מרכזי הגמילה, ולחזק אותם. כי מאות נרקומנים, דרי רחוב, שיקום אסירים- מחכים בתור להיגמל, ואם לא יהיו עוד עובדים סוציאליים ועוד מדריכים- הכל ירד לטימיון. הדבר משול לבניין של 8 עמודים, שאם תוריד 2 עמודים- כל הבניין יקרוס. אני אומר לכם פה, אם לא יתוקן העוול השנה בשלושת הדברים, כי יש עוד מספר דברים חשובים ביותר. בשלושת הדברים האלה אפשר לעצור את ההדרדרות האיומה.

אני לא רציתי להכניס אתכם, כי דיבר מספיק פרופ' שהם, אבל ההברחות, השגשוג בתל אביב בסמים. קחו את התחנה המרכזית. כולם בחוצרות- ניקינו את הכל. היום יש פי 2 סמים בגלוי, והמשטרה הודיעו לי שהם לא יכולים להתגבר. רק המעט שיש הצלחות במרכזי הגמילה האלה, וזה החשוב מהכל, לא להוריד בהם. יש הרבה דברים שהם חשובים. שמעתי את איכות הסביבה, גם נושא הנרקומנים הוא איכות הסביבה. הפריצות והכל, ממה אתם חושבים שזה בא? יש חברי מועצה שעוסקים נהדר בנושאים שלהם, שמעתי ונהניתי מהדברים בנושא איכות הסביבה, אבל בסמים- לא רבים אוהבים להתעסק, זה דבר שהוא בצד. בשום מזכר של תקציבים זה לא הופיע. לכן אני רוצה לסיים ולתת את רשות הדיבור להמשך. לא רציתי להרבות, כי הדברים שבידי- לפי האינפורמציה הבדוקה ביותר, יש לי נתונים מדהימים, הרבה יותר גרועים, ושלא יספרו סיפורים, על מה שקרה בשנים האלה. ואם לא עוצרים את זה זה הולך ומתרבה.

לכן אני אומר: את הקצת שהעירייה עשתה, הקצת הזה הוא חשוב ביותר. זה גמילה, ומקום עבודה- לסגור את המעגל. כי בלי מקום העבודה, שימו לב, אני יכול לתרום הרבה עם חברי. אני באתי מהועד הפועל, אני מכיר את הדברים האלה, לבד אין. קצינים עוזבים את המדינה כי אין מדינה, כך שהבעיה היא מאוד קשה, ושלא יספרו. יש כאלה בברנז'ה שמספרים- אני עושה כך, הוא רוצה להראות שהוא עובד, אבל יש כאלה שאומרים את האמת ורוצים להתפאר- הנה אנו עושים. לא כך הדבר. אני בדקתי במשך שנה וחצי בוועדה, ואלה הן התוצאות: לא רוצים לקבל אנשים לעבודה.

מר פרידמן

פרוטוקול מס' 7 של פורום מועצה
מתאריך 15/5/05

-34-

ממש בקצרה כמה דגשים, ואני אבקש מבני אברהמי- שיציג. הוא הכין מצגת, ואני חושב שהיא בהחלט ראויה. כך שנעשה את הדברים מאוד מאוד בקצרה.

כאשר אנו מדברים על נושא ההתמכרויות, בהחלט ההתמכרויות זה איום אסטרטגי. מדובר על נושא הסמים, וצריך לראות זאת כהשלכות של נזקים גם חברתיים, גם בריאותיים, גם נפשיים וגם כלכליים. ובעצם אנו מדברים על כמה מעגלים: גם על הפרט שהוא הנפגע, שהוא המתמכר, הנזק שנגרם לו, למשפחה שלו, לקהילה, לחברה, לעיר, ולמדינה. הנושא, חשוב להבין, שהיות שאנו מדברים על איום אסטרטגי- הוא נושא לאומי. קודם כל זו בעיה של מדינת ישראל בנושא לאומי. אבל אני רוצה לומר לכם, וזה כנקודת מוצא, שבהשוואה לרשויות אחרות- תל-אביב, על פי כל פרמטר, ואחר כך יציג את זה גם מר אברהמי, תל-אביב היא עיר מובילה בהשקעה שלה, בהון האנושי, בהון הכספי, ביזמות, בחלוציות, בנושאים שיצאו מתל-אביב והפכו אחר כך לנחלת הכלל, כמו למשל הנושא של דרי רחוב.

כאשר אנו מדברים על הנושא הזה הוא נושא רחב ומורכב. הוא לא פשוט והוא לא שחור ולבן. ואנו עוסקים בכמה ממדים או בכמה עוגנים. קודם כל אנו יוצאים מנקודת מוצא של ערכים: אנו מדברים על צדק חברתי, וכל אחד כאן, ולא משנה מיהו ומאיפה הוא בא, הוא כאן בתל-אביב, והוא שווה בפני נותן השרות בכל הפריסה, שבין השאר גם הזכיר אותה מר מוזס, היחידות וכל הדברים האחרים.

דבר שני: יש לנו התארגנות, מבנה תפעולי מאוד ייחודי. קודם כל ברמת העירייה קיימת וועדה- שמתכנסת באופן קבוע, בראשותו של מר מוזס. אבל יש לנו ברמת עיר, כי העירייה היא לא לבדה אלא אנו מדברים פה בתפיסה של עיר. והעיר זה הרבה רשתות, הרבה עמותות, הרבה גופים גם פרטיים- ששותפים אתנו לעשייה, ומתקיים כאן פורום, מה שנקרא- שולחן מסודר, קבוע, שיטתי, כדי לאגם את הכל תחת קורת גג אחת, לתאם בין כל הגופים ולאגם את כל המשאבים.

הדבר הבא הוא המבנה הארגוני. המבנה הוא לא העיקר, הוא האמצעי, אבל בכך שיש לנו רשות התמכרויות, ואיגמנו ביחד- גם את נושא הטיפול בסמים שהיה קודם מפוצל, גם את הנושא של דרי הרחוב- שרובם הם נפגעי סמים ואלכוהול, וגם כאשר אנו מדברים על שיקום אסירים כאן בעיר תל-אביב יפו, הכל תחת קורת גג אחת ברמת מטה. אבל הדבר החשוב ביותר לפי דעתי שנעשה הוא, שעשינו אבחנה בין מטה ובין קו, ובזרנו את כל השרות לשטח. הכל ניתן ברמת השטח. וכשהזכיר כאן מר מוזס את נושא רכזת תעסוקה, כן, זו היתה החלטה אסטרטגית- לתת יותר לשרות הישיר, לתת ליחידות- שהן באות במגע הישיר בטיפול, כפי שדיבר כאן פרופ' שהם על

**פרוטוקול מס' 7 של פורום מועצה
מתאריך ו' באייר (15/5/05)**

-35-

הנושא של הדיטוקס והשיקום הפסיכולוגי, הסוציאלי וכו', ופחות מטה! וזה היה ב-2004. וזו היתה החלטה אסטרטגית, כדי לא לפגוע בשרות הישיר. הדבר הבא- שהוא חשוב מאוד-זה שיש מנהל מקרה. בגלל שאנו מדברים על מפגע הסמים, יש 1,001 בעיות בבית ויש הרבה גופים מעורבים, יש תמיד אדם אחד- שרואה את מכלול כל המשפחה, כדי שלא יתרוצץ ממקום למקום. וכאשר מדובר ביחידה לנפגעי סמים, יש ראייה כוללת של מנהל המקרה את הנושא של המשפחה. ואם אנו מדברים כאן על רמות של עיר, רמות של מניעה, יש לנו היום מתודולוגיה, שיטתיות, וודאי שיש פערים- אבל יש שיטתיות בנושא של המניעה הראשונית, חינוך, הסברה, תאטרון קהילתי, הן בנושא של יחידות הטיפול שהזכיר מר מוזס, הן בנושא של המניעה השלישונית- שצריך לתת מיד חרום, האישפוזית או הקהילות הטיפוליות. התפיסה שלנו היא תפיסה רב מקצועית, רב תחומית, ויש כאן רצף של איתור, של גמילה ושל שיקום. אבל לבדנו איננו יכולים לעשות את העבודה, ולכן אנו מדברים על שותפויות.

מר מוזס

יש חילוקי דעות.

מר פרידמן

ושותפויות זה העירייה, יחד עם העמותות. אני חייב לציין כאן את עמותת "גגון"- גיל חריש, אני מצייין כאן את אל-סם, את N.A., כל הנושא הזה שלוב ביחד בתכנון, בתאום ובהפעלת השרות, ואנו מנסים לקיים את הסדר בנושא. ודבר נוסף שאני רוצה לציין אותו הוא התשתיות הרכות. יש לנו את הפורטאל החברתי של כל נושא המידע והידע. יש לנו את כל הנושא של טיפוח המקצועיות של האנשים, זה עסק לא פשוט לטפל בנפגעי סמים. נכון שיש פערים, וודאי שיש פערים. יש פערים קודם כל בחקיקה, יש פערים בין החקיקה לאכיפה, ויש גם פערים בחקיקה הגנתית מול חקיקה שהיא מעניקה. אין בנושא הזה שום הסדר כרות,

פרוטוקול מס' 7 של פורום מועצה
מתאריך ו' באייר (15/5/05)

-36-

הסכם בין שלטון מקומי לשלטון המרכזי. אנו לא יודעים מהם בדיוק התקציבים. מידי שנה בשנה מתחיל סיפור מחדש, זה לא מעוגן במסגרת חוק. כל השרותים שנעשים כאן בעיר, מהיחידות לטיפול בנפגעי סמים, וכל הפעילויות שנעשות כאן באמת לפי דעתי לתפארת. לא מספיק, אבל נעשות כאן בעיר בתחומי הסמים, דרי רחוב וגם בטיפול בשיקום האסירים. הארגונים בארץ מפוצלים: משרד הבריאות, משרד הרווחה, גם בתוך משרדי הממשלה- מול מבנה שלנו שהוא מבנה שמשתדל בכל אופן לרכז את הכל. לא קל לעבוד מול מבנים מפוצלים בשלטון המרכזי.

יש לנו נושא נוסף של נימביי, NOT IN MY BACK YARD, הסיפור של צ'לנוב 18, שברוך ה' הוא יוצא לדרך, אבל זה לא פשוט, אפשר להבין גם את האנשים המתנגדים. אבל כל פרוייקט, כאן או שם, זה לא קל להקים יחידה לטיפול בנפגעי סמים, או פרוייקט לדרי רחוב, או שיקום אסירים, או כל דבר אחר.

והפן האחרון- זו הבעיה שלנו לפי דעתי כמטרופולין- מול שאר ישראל. כאשר יש את הסיפור של המוקטעה בלשון המשטרה- בלוינסקי, ששם יש מקבץ של הרבה נרקומנים עם הפושרים במקום אחד, זו בעיה לא פשוטה. למרות שפיזרו ודאגו, ובתל-אביב נתנו להם את הפיזור של המקום, אבל שוב- האנשים האלה חוזרים.

כלומר, יש כאן בראייה אסטרטגית בעיה לאומית שמתרחשת אצלנו כאן, ולפי דעתי תל-אביב מובילה בהשקעה העירונית, בפריסה, בחדשנות, באיגום המשאבים, בתפיסה של עיר, אבל בוודאי שהפערים האלה קיימים. בני, אני מזמין אותך כדי להציג את הדברים.

מר חולדאי-ראש העירייה

לפני בני: אני חייב לזוז, כי הפגישה הבאה שלי נקבעה לשעה 18:00, ואני רוצה להגיד מספר מילים:

כל פעם שאנו נמצאים בפני נושא ספציפי, אנו נמצאים בפני אותה בעיה, כל פעם שאני עוסק בנושא ספציפי- יש לי בעיה. הפרופסור, אני מבין- לא נמצא כאן, ואני לא יכול להתייחס לדבריו. אני יכול להתייחס לדבריו. כל פעם שאני נמצא בדיון כזה- זה הנושא הכי חשוב בעולם. זו המציאות. אני נמצא בנחיתות כל פעם שידברו אתו על מספר ההרוגים מידי שנה בתאונות דרכים.

**פרוטוקול מס' 7 של פורום מועצה
מתאריך ו' באייר (15/5/05)**

-37-

אני נמצא בנחיתות כאשר מדברים אתי על מספר הקשישים שמגיעים ל"איכילוב" עם ירך שבורה, כתוצאה מהעובדה שהם נתקלו במדרכה לא תקינה. אני נמצא במצוקה כאשר אני נמצא בצורך לתת מענה של נגישות למוגבלים ועיוורים, או חרשים. אני נמצא גם במצוקה אדירה- שכשאתם מדברים אתי על שלושה רבדים ומסבירים לי על כל נושא החינוך, בכך שבנושא החינוך אני לא משקיע מספיק כדי להגיע לאותו מצב שיהיו לי פחות.

אני אבל כן צריך להגיד, גם למאיר מוזס וגם לכל מי שנמצא פה: אני לא מתכוון להיות, ואני מסתכל לכל אחד כאן בעיניים בצורה הכי ברורה. אני לא מתכוון להיות זה שיפתור את הבעיה למדינת ישראל. אני אינני מסוגל לפתור את הבעיה למדינת ישראל, יש לי מנדט וצ'רטר על אותם הדברים שאנו מופקדים עליהם. כאשר אני אומר לי – אני מתכוון לכל אחד מחברי המועצה. יש את אותם הדברים שמופקדים בידינו, ויש דברים שגם אם הם לא בסדר במדינת ישראל- הם לא נמצאים בתחום האחריות שלנו. בדיוק באותה מידה שאנו לא מתעסקים עם הקטיושות והקסאמים בשדרות. יש מי שאחראי לטפל בבעיות האלה, צבא הגנה לישראל, תקציבו מגיע מידי מדינת ישראל ותקציבה לטפל בהם.

גם בעניין הזה שהוא חשוב מאוד. אני יודע שגם כאשר אני אעשה את מה שאתה מבקש היום, ואני מכיר את המערכת הזאת שנקראת המערכת העירונית, אבל אני מכיר גם את

המערכת הציבורית. ואני מסתכל לך בעיניים ואומר ודיברתי נורא בהתלהבות, ואני מבין, זה בדם ליבך. ואני מסתכל לך בעיניים ואומר לך, שאם מחר תקבל, לא את ה-1.5 מליון שביקשת, אלא תקבל 5 מליון שח' נוספים, בשנה הבאה תעמוד כאן מעל הבמה הזאת, ותדבר בדיוק באותה עוצמה.

מר מוזס

בוא נבחן את זה.

מר חולדאי-ראש העירייה

אני לא אבחן את זה, ואני לא מתכוון לבחון את זה. אני לא מתכוון לבחון את זה, כי מה שאני מתכוון לומר- אני אומר אותו ואני מסתכל לכולם בעיניים ואומר להם: רבותי היקרים, אני לא מתכוון לממן 80% מהטיפול בסמים בעיר תל-אביב יפו, כשאני צריך לממן 25%. והיום אני מממן

**פרוטוקול מס' 7 של פורום מועצה
מתאריך ו' באייר (15/5/05)**

-38-

80%. זאת הנקודה. ואני יודע שבשנה הבאה אני אשים עוד 5 מליון שח', ויעמדו כאן וידברו בדיוק באותו להט ובדיוק באותו פאתוס, ויהיו עוד אלפים שאני לא מגיע אליהם. ולכן מה שאני אומר: שעיריית תל-אביב יפו, כמו בכל דבר, תעשה את מה שהיא יכולה ולא את מה שצריך.

מר מוזס

גם וגם.

מר חולדאי-ראש העירייה

היא תעשה רק את מה שהיא יכולה ולא את מה שצריך. רק את מה שהיא יכולה ולא את מה שצריך. אני אגיד לך יותר מזה: בגלל זה שפעם חשבו אחרת, לי היום חסר 400 מליון שח' בתקציב. כי במקום להפנות את זה לטיפול באותם הדברים שאני יכול לטפל היום, אני משלם החזר. 400 מליון שח' כל שנה מתקציב עיריית תל-אביב, משהו סדר גודל, נכון? כן, אני מחזיר על הלוואות. למה נלקחו הלוואות: כדי לטפל, לטפל, לטפל, כולם חשבו שהם כבר פותרים את הבעיות. אז לאט לאט צמצמו את המקורות, כי צריך להחזיר על מה שהיה פעם.

בעיר תל-אביב יפו, כל זמן שאני ראש עיריית תל-אביב יפו ויש לי את האפשרות להשפיע, אדאג לזה שבעיר תל-אביב יפו אנו נחיייה ממה שיש ולא ממה שמישהו יחשוב שצריך, גם אם הוא הכי חשוב בעולם.

ומאחר שכמות הצרכים שיש לי היא אין סופית, אז אנו יכולים לפתור בעיות רק במיקרו, בהרבה מאוד נושאים וגם בנושא הזה. אנו יכולים לעשות רק מה שאנו יכולים. ולכן אמרתי שכאשר עלה הנושא הזה, אני אומר ברמה הפרקטית. אמרתי- אי אפשר לתת 1.5 מליון.

מר מוזס

1.2 מליון. גם זה לא?

מר חולדאי-ראש העירייה

פרוטוקול מס' 7 של פורום מועצה
מתאריך ו' באייר (15/5/05)

-39-

אני לא עושה עכשיו סחר-מכר. ישבתי בשקט והקשבתי לכל מה שנאמר, ואני לא מתכוון להתווכח, במיוחד לא עם מי שאכפת לו, אני מנסה לבוא ולומר את הדברים כפי שאני רואה אותם. ואני הבהרתי שאני אשתדל למצוא את המקורות כדי להחזיר, ולוא אפילו חצי משרה של הרכזת התעסוקתית. אני אמרתי שמה שאנו נוכל אולי לעשות, זה להחזיר את ה-30,000 לשיקום האסיר, ואולי עוד כמה דברים ספציפיים שדובר עליהם. אני אשתדל לעזור, ואמרתי גם לאותם אנשים שעוסקים בנושא, אמרתי להם את שני הדברים: אמרתי להם מה אני חושב, שהיום כל האנשים שעובדים בתחום הזה לפי דעתי באמת משתכרים מעט מידי, ואני אשתדל לעשות משהו כדי לשפר את העניין.

ולכן אני רוצה להסתכל, ולבוא ולומר לכולנו: אני לא מפחית מהעניין, אני חושב שהנושא הזה הוא נורא. הוא נורא בכל ההיבטים, כפי שנאמר על ידי הפרופסור. יש לנו בעיה ברמת ההתנהלות מה שקוראים- מערכת החינוך, ההורים, הבית וכן הלאה לגבי הנוער, וזו בעיה וחמור מאוד. זו בעיה אחת. וכל הבעיות. יש לנו בעיות, בכולן צריך להשקיע, אבל אין לנו. ומכיוון שכך, אנו נשקיע את מה שיש ולא יותר מזה, והמאבק תמיד יהיה על סדרי העדיפויות בין הדברים. וצריך לדעת ללמוד ולנצל במכסימום את מה שיש. ואני מוכרח לומר שדווקא במערכת הזאת, ואני מדבר על האנשים שיושבים כאן, ואני רואה כאן חלק מהחבריה שבאופן ישיר עובדים, אני חושב שהמערכת עובדת ועושה מעל ומעבר לטובת הסיפור הזה שנקרא- מרכזי

הגמילה, לטובת מרכזי הגמילה, ואני רוצה להגיד מילה טובה לכל מי שעוסק בנושא הכל כך חשוב הזה.

יחד עם זה אני רוצה באמת, כמי שאחראי, או כמי שיש לו את האחריות על העניין- להבהיר, שהדרך להגיע לתוצאות היא לא בעלייה בטונים, אלא צעד אחרי צעד לנסות להביא לידי שיפור, בדרך הדרגתית כפי שאנו יכולים, לא כפי שאנו רוצים. אני רוצה הרבה מאוד דברים שאני מתאפק יום יום. איך אומרים, הבעיה של הסמים, שכאשר מגיעים לסמים- לא יודעים להתאפק, וצריכים את הצורך המיידי במידי, וזה סתם ככה בשביל להבהיר. אני יודע שאני צריך להתאפק- למרות הצורך הגדול הקיים, מה שאני עושה גם בנושאים אחרים. אני מתנצל שאני צריך לזוז, פשוט יש לי פגישה עם אנשים- שנקבעה מראש לשעה 18.00, ואני חייב לזוז.

מר אברהמי

(הצגת הדברים מלווה בשקפים)

אני אנסה כמובן לקצר במצגת הזאת שהכנו: יש לנו כאן על גבי השקף קצת נתונים על תל-אביב יפו, ואין טעם שאקרא את מה שכתוב בשקפים. רצוי רק שנראה שבתל אביב יש לנו בכל רגע נתון בסביבות 3,000 מכורים לסמים. במהלך השנה אנחנו מכירים בתל-אביב כ-1,200 דרי רחוב, ומידי שנה משתחררים מבתי הכלא- 250- אסירים משוחררים, שהם כולם תושבי תל-אביב יפו.

מר לייבה - המנכ"ל

כמה נכנסים?

מר אברהמי

סביר להניח שזה פחות או יותר אותו מספר כי זה יציב. כאן על גבי השקף אנו רואים את המבנה הארגוני הכללי של המינהל. נדמה לי שרוב האנשים מכירים את זה, ולכן לא אתעכב יותר מידי על השקף הזה. בנושא תקציבים, אני רוצה קצת לנסות ולהפריך את מה שנאמר כאן על ידי ראש העיר. בפעם הראשונה אני עשיתי בדיקה של כל הגופים בתל-אביב יפו- שמטפלים בבעית הסמים, הכנסתי פנימה את כל מרכזי המתדון של משרד הבריאות, של מרפאת אדלסון באיכילוב, של מה שאנו עושים ומה אנו מקבלים מהממשלה, והגענו למימצאים מאוד מעניינים. אתם יכולים לראות כאן בסה"כ, שכאשר לוקחים חשבון את כל הגופים האלה, ובכוונה הכנסתי אחרונים את הגופים של משרד הבריאות שמטפלים בתושבי תל-אביב, ושימו לב שאני נטרלתי מסך כל המטופלים, אך ורק את אלה שהם תושבי תל-אביב ואת הכסף שמוקצה לתל-אביב, אנו פתאום רואים שיש כאן היפוך אחוזים.

מר לייבה - המנכ"ל

אם תקח עכשיו גם את כל אלה שיושבים בבית סהר, יהיה לך עוד יותר היפוך אחוזים.

מר אברהמי

למה?

מר לייבה - המנכ"ל

כי זה לא קשור. כי זו לא אחריות של העירייה, זה בריאות. זה לעקם את הנתונים.

מר אברהמי

אני חושב שלא. אני חושב שבנקודה הזאת עשינו בפעם הראשונה ראיית עיר.

מר לייבה - המנכ"ל

אני שמח לראות שיש לנו 18 מליון שח' שזה באמת תקציב גדול מאוד.

מר אברהמי

לא לנו יש. תל-אביב מקבלת מידי שנה מהממשלה והעירייה יחד – 18 מליון שח', זה נתון אמת. כמעט 19 מליון.

מר לייבה - המנכ"ל

הוא לקח את נתוני משרד הבריאות והכניס אותם פנימה.

מר אברהמי

לקחתי את כל הגופים שמטפלים בנפגעי סמים בתל-אביב, בין אם ממשלה ובין אם עירייה, וסך כל הסכום מתקרב ל-19 מליון שח'.

מר שומר

זה תקציב שבא מרשות הסמים.

מר אברהמי

לא. ממשרד הבריאות וממשרד הרווחה.

מר מוזס

אתה אומר שיש 19 מליון, המנכ"ל קונה את זה ש-19 מליון משקיעים. זה לא בדיוק כך.

מר אברהמי

אני חוזר ואומר: הרי יכולתי לנטרל כאן הרבה מאוד גופים שעוסקים בעניין, ואז הינו מגיעים לאחוזים הידועים שלנו. אבל לקחתי, ולו רק כדי לסבר את האוזן, כדי שנבין כמה כסף נכנס וכמה כסף צריך, כי תורי ההמתנה במרכזי המתדון- של התל-אביבים, אני לא מדבר של אנשים מבחוץ, של התל-אביבים, מגיע עד כדי 500 איש תושבי תל-אביב- שמחכים להתקבל למרכזי המתדון, ואינם מתקבלים. 500 אנשים שלנו, שכפי שאמר מר מוזס- פורצים לדירות שלנו. תבוא ותגיד ובצדק, שזו אחריות של משרד הבריאות, אני לא אומר שלא. אני רק אומר שתור ההמתנה הוא כל כך גדול, שלמרות שהמספר נראה ענקי- כמעט 19 מליון, אנו עדיין צריכים הרבה יותר כדי שנוכל לתת טיפול כפי שצריך.

מר לייבה- המנכ"ל

אל תציג את זה כך.

גב' אבי-גיא

אני רוצה לשאול:

בסוף למטה יש חלוקה בין הממשלה לבין העירייה. זה אמיתי?

מר לייבה- המנכ"ל

לא.

גב' אבי-גיא

פרוטוקול מס' 7 של פורום מועצה
מתאריך ו' באייר (15/5/05)

-43-

65% מכל ההוצאה הכללית זה הממשלה ו-35% זה העירייה?

מר אברהמי

כן. 65% סך כל ההוצאה הכללית.

מר לייבה - המנכ"ל

הנתון הזה לא רלבנטי לחלוטין. למה לא רלבנטי? כי הוא נתון שהייתי מציג אותו רק כדי לבוא ולהגיד כמה משקיעות המדינה והעירייה בנושא הסמים – 18 ומשהו מליון.

מר אברהמי

בדיוק.

מר לייבה - המנכ"ל

אבל במונחים של עירייה, נושא מרפאות המתדון-אנו לא רואים את עצמנו כחלק מהעניין. זה כמו בית חולים. גם מסוממים מגיעים לטיפול בבית חולים, אז אולי נכניס גם את עלות הטיפול במסוממים בבית החולים?! זה לא קשור אלינו.

גב' מינקה

יש לך את האחוזים.

מר גלעדי

כמה העירייה משקיעה מה-19 מליון?

מר לייבה - המנכ"ל

אנחנו בערך 80%-70%, אמר ראש העיר, וזה הנתון.

מר אברהמי

הנה. אפשר לראות שהתקציב העירוני הכללי הוא כמעט 7 מליון.

מר פרידמן

בני צילם תמונת מצב, הוא לא נכנס כרגע לדברים שהם לא בסל. אפילו על פי הפרופסור שדיבר על שלוש הקומות, בני שם לכם כאן שלוש קומות. הנושא של הדיטוקס-גמילה הוא דיבר על נושא השיקום הפסיכו-סוציאלי והוא מדבר על כל הדברים האלה. צילום מצב של מה שמתרחש היום בעיר, פרוס בעיר בכל מיני מקומות, מול אוכלוסיה רק של תל-אביבים, שאחד כזה לא יקבל את האדולן, את המתדון, לך תדע מה הוא יעשה. הסיפור הזה = תג המחיר שלו כדי לקיים הוא 18.7 מליון. באה ממשלת ישראל, וזה בסדר, והלוואי שיתנו יותר, מתוך זה משתתפת ב-65%. זה מספיק? לא, אבל זו תמונת המצב כדי להציג מה נעשה בעיר.

גב' מינקה

אני מבינה שהוא מציג גם את אחוז העירייה בדברים שהיא עושה.

מר פרידמן

וודאי. את זה הציג מר אברהמי בשקף הקודם.

מר אברהמי

תסתכלו על השקף הקודם, אתם יכולים לראות בכל אחד מהסעיפים- כמה הממשלה נותנת וכמה הממשלה נותנת, בצורה מאוד ברורה.

מר פרידמן

כל הסעיפים שכאן על השקף הזה-הם סעיפים עירוניים- קלסיים.

מר מוזס

על פי המספרים שאתה דיברת עליהם, 19 מליון, אפשר לחלק כסף לאגפים אחרים.

מר אברהמי

לא זה מה שאמרת.

מר שומר

בהצגת הדברים- תמיד תקציב מקלקל, כי יש פה ויכוח. אני שומע גם את מנחם וגם אותך. הבעיה היא לא תקציבים, עזוב את זה כרגע. תמיד חסר לתקציב, צריך גם 100 מליון וזה לא יספיק- ולפי מה שטוען ראש העירייה נעמוד פה עוד שנה וחצי. תעבור לשאר.

מר אברהמי

רציתי פעם אחת, ועוד לא עשינו את התרגיל הזה בעבר, שתראו כמה כסף זה עולה לנו בתל-אביב. 5 המרכזים בתל-אביב מטפלים במהלך שנה בכ-800 איש, ב-450 איש פחות או יותר בטיפול אינטנסיבי קבוע. יש לנו את מרכז היום העירוני בשד' רוטשילד, שם הטיפול הוא אינטנסיבי- 6 חודשים, שתי קבוצות במהלך השנה, סה"כ בכ-65 איש. אנו נכנסנו בצורה די חזקה גם לנושא של האלכוהול.

כפי שאמר זאב, יש לנו את פינוי מתחם לוינסקי, וכאן אני רוצה שוב לגעת בנקודה הזאת ולחדד אותה. יש לנו בתל-אביב את התחנה המרכזית. יש שם שני סוגי אוכלוסיה: יש לנו שם נרקומנים ממשלתיים ונרקומנים עירוניים. רוב האנשים שמגיעים לתל-אביב הם נרקומנים ממשלתיים, הם לא שלנו, אבל אנחנו נדרשים לטפל בהם, כי אחרת אף אחד לא יעשה את זה. ואז אני מתחבר למה שנאמר: ממשלת ישראל צריכה להבין שהמטרופולין הגדול ביותר במדינה הוא אבן שואבת לאוכלוסיה הזאת, ואם אנו לא נקבל ממשרד הבריאות וממשרד הרווחה את התקציבים, מספר האנשים שנמצאים שם היום- בסביבות 200 איש אם אני לא טועה, במגרש בתחנה המרכזית, ילך ויגדל, כי אין מי שיטפל בהם, ואנו כעירייה איננו יכולים לטפל בהם.

מר גלעדי

הם באים לתל-אביב.

מר אברהמי

אבל לא מטפלים בהם. הם היום לעין כל מזריקים סמים בתחנה המרכזית, איש איננו מטפל בהם, ואני הצהרתי בצורה מפורשת- אנו לא נטפל בהם, כי אנחנו לא יכולים, זה לא מתפקידנו.

מר מוזס

תטפל בנגמלי תל-אביב. גם זה לא!

מר אברהמי

על אחת כמה וכמה בתחנה המרכזית.

מר מוזס:

נגע הסמים בתל-אביב הוא המוני.
יש אנשים שאתה אפילו לא סופר אותם.

מר אברהמי

מר מוזס, אני קודם אמרתי, ותקשיב טוב, שרק למרכזי המתדון- תושבי תל-אביב יש לנו 500 תושבי תל-אביב שמחכים למתדון ולא מקבלים. תקשיב טוב, לא מקבלים! 500 תושבי תל-אביב שלא מקבלים. לכן אין קשר בין שני הדברים.

ביחידה לדרי רחוב- בשנת 2004 טיפלנו ב-877 איש, אבל כאן תראו התפלגות מאוד מעניינת. בשנת 1991 טיפלנו ב-20 דרי רחוב בתל-אביב, ואנו יכולים לראות את העלייה הקבועה בגרף. יש לנו בשנתיים האחרונות ירידה קלה, לדעתי – לא מייצגת ולא משמעותית, כיוון שבשנת 2005 זה פתאום יכול לעלות פעם נוספת. כאשר מדובר בדרי רחוב, אם אנו שואלים האם הם תושבי תל-אביב או לא, לא, כמובן שהם לא תושבי תל-אביב, הם דרי רחוב, הם לא משלמים בתל-אביב ארנונה, אבל אנו מטפלים בהם כי אין ברירה, כי אם אנו לא נטפל בהם, אף אחד לא יטפל בהם. אותו דבר לגבי אסירים משוחררים. אנו מטפלים-לא רק באסירים עצמם אלא מטפלים גם בילדי האסירים, ב-650 ילדים מידי שנה במסגרת פרויקט "פר"ח".

יש לנו הכנה לקראת שחרור בבתי הכלא. האסירים האלה- כאשר הם יוצאים מבתי הכלא, הם יודעים לאן להגיע להמשך טיפול בתל-אביב, למעלה מ-60% מהם מכורים לסמים ומגיעים לטיפול ביחידות העירוניות לנפגעי סמים. הקושי הוא עם אותם אסירים משוחררים שצריכים לקבל

פרוטוקול מס' 7 של פורום מועצה
מתאריך ו' באייר (15/5/05)

-47-

מתדון, הם יוצאים מבתי הכלא ושוב נאלצים להכנס לתור המתנה ממושך, וכמובן שבעבור זמן קצר הם מוצאים את עצמם שוב בבית הכלא.

תכניות מניעה: כיוון שקידום נוער לא נמצאים כאן לא אתעכב על זה. הדבר המרכזי הוא לבוא ולומר, שככל שאנו נגביר את תכניות המניעה, בעיקר בכל מה שנוגע לנוער בסיכון, הסיכויים שאותם בני נוער לא יגיעו להתמכרות- גבוהים יותר. אחוז בני הנוער, מה שמכונה מנותק, נוער קידום נוער- שמשמש בסמים- הוא כ-25%, לעומת 10% בקרב נוער לומד בבתי הספר.

גב' מינקה

יש לך פה מסקנות לגבי ההשפעה של תכניות המניעה?

מר אברהמי

יש לי תשובה מאוד טובה לשאלה הזאת, ואומר את הדברים במשפט אחד- כדי לא לגלוש. אני טוען שתכנית מניעה שאיננה נמדדת מחקרית ולא יודעים את מידת האפקטיביות שלה, מבחינתי כאילו לא נעשתה, ולכן לדעתי חייבים ללוות את כל תכניות המניעה במחקר מלווה- כדי שנדע אם התכנית יעילה או לא. התכניות הן הרבה יותר יעילות מטבע הדברים- כאשר עובדים עם נוער בסיכון, כי מטפלים בקבוצות קטנות, ואפשר לראות בעיין אם המניעה הזאת עוזרת או לא. כי אלה בני נוער, אם אנו מדברים באופן יחסי על 1,000 בני נוער, אלה 1,000 בני נוער שמוכרים לנו. אבל כאשר מדובר בתכנית מניעה אוניברסאלית, בכל בתי הספר, מבלי שנבדוק מחקרית את התכנית, איננו יודעים אם היא מועילה או לא. זו גם הסיבה שהעירייה החליטה במודע, להשקיע את רוב הכסף שמוקדש לטובת נושא המניעה לנוער בסיכון ולא לנוער בבתי הספר. תכניות פיתוח לשנת 2005:

בתקופה הקרובה תיפתח מרפאת "סובוטקס" בשיתוף מספר גורמים. אנו יכולים לראות שגם כאן העירייה נתנה לטובת העניין 150,000 שח' כשותפה בעניין הזה.

אנו חייבים להכנס לפרוייקט חלוקת מזרקים, מפני שחלק גדול מהמכורים לסמים חולים במחלות קשות, דוגמת צהבות ואיידס, גם בזה אני מקווה שנתחיל בקרוב. כפי שאמרתי קודם, חייבים להרחיב את מרפאות המתדון, שלמרות שאינן של העירייה, אבל הן נמצאות כאן ומטפלות באזרחים שלנו בתל-אביב, ו-500 איש נמצאים בתור המתנה.

**פרוטוקול מס' 7 של פורום מועצה
מתאריך ו' באייר (15/5/05)**

-48-

בתקופה הקרובה ייפתח הגגון השלישי ברחוב צ'לנוב, ואז סוף סוף יהיה לנו גם איפה להלין את הנשים- דרות הרחוב, דבר שמהווה כיום בעיה קשה.

ובתקופה הקרובה אנו עומדים לפתוח, במימון לא שלנו אלא של הממשלה, בסטודנטים באוניברסיטת תל-אביב. מספרם של הסטודנטים באוניברסיטת תל-אביב שמשתמשים בסמים ומבקשים עזרה, לא רק שמשתמשים בסמים אלא באים ואומרים- יש לי בעיה- נמצא בקו עלייה, ולכן החלטנו, במימון הרשות למלחמה בסמים- להכנס גם לשם, ולנסות לטפל באותם סטודנטים שבאים אלינו ואומרים: עזרו לנו, יש לנו בעיה של שימוש בסמים.

תודה רבה.

מר מוזס

אתה התעלמת מדבר. אתה אומר מה יש, מה עושים, תגיד מה שאין ומה שחסר, שאתה ומר פרידמן הגשתם תכנית עבודה לפי בקשת ראש העירייה והמנכ"ל את הדברים האלה אל תנסו לטשטש, זה לא יעזור. אני רוצה שתגיד בני – רכזת תעסוקה אסטרטגית העירייה החליטה. רוב האנשים יודעים שכאשר אין מקום עבודה, כולם חוזרים לסורם. אתה מסכים עם זה?

מר אברהמי

אני חוזר על אותו מסמך - שאתה הצגת ואנחנו כתבנו אותו, ובאותו מסמך כתבנו, בסדרי העדיפויות- הדבר הראשון- רכזת תעסוקה. אני חוזר על מה שאתה אמרת.

גב' אבי-גיא

מר מוזס אמר בדבריו שאם משמיטים את שני התקנים של רכזות התעסוקה ושיקום, כל העסק עלול להתמוטט. האם אתה תומך במה שהוא אמר, כן או לא? הוא הסביר שישנם 8 מליון, זה כסף שהוא אולי קטן, אבל אם אתה לוקח מזה- זה מה שקורה.

מר אברהמי

זה ברור לך הגב' אבי-גיא שאנשי המקצוע שעובדים אצלנו הם הטובים ביותר שישנם כיום במדינת ישראל, ומשום כך העסק לא יתמוטט. אנו רק רוצים להטיב עם מה שיש, ולכן- כדי להטיב עם מה שיש, מר מוזס אמר ואני חושב שהוא צודק: אנו רוצים לנסות ולהשלים את כל החוליות בפאזל הזה, על מנת שהטיפול יהיה הטיפול הטוב ביותר. בין זה לבין התמוטטות- עוד רחוקה הדרך.

מר טיומקין

לדבר על סמים- אפשר לתת פה הרצאה ארוכה מאוד. אני מציע שנחזור טיפ-טיפה לקרקע המציאות. אני מרשה לעצמי לומר שגם אני מבין קצת בנושא הזה, עסקתי בזה אי-אלו שנים, לא רק כאיש משטרה אלא גם כיו"ר אגודת "אל סם", לא רק של סניף תל-אביב, אלא האגודה הארצית במשך שנים. איפה מר שרעבי? הוא יצא. הוא היה אחד הקליאנטים שלי בימים שעצרתי אותו – לא פעם ולא פעמיים, ואני מבין שהוא היום אחד המדריכים.

גב' אבי-גיא

זה לא יפה להגיד את זה.

מר טיומקין

לא, הוא מתגאה בזה, זה בסדר, ואני שמח על כך. אין ויכוח על נושא הסמים- שהסמים זו בעיה חברתית, אין ויכוח שהסמים זו סכנה לאומית, אין ויכוח שנושא הסמים, לא חשוב כרגע מה החובה החוקית, אבל אנו צריכים לטפל בזה. על כל זה אין ויכוח. אני הייתי אומר שהבעיה המרכזית בכל הנושא הזה מוגדרת במילה אחת- מידתיות. הכל לפי איזהשהו קנה מידה. תארו פה את תמונת המצב- מה המצב, והוא מצב בהחלט חמור. וכאחד מתלמידיו של פרופ' שהם אני גם מסכים אתו. השאלה היא מה אנו צריכים לעשות יותר ממה שאנו עושים, בשביל למקד את העניין. ברור שבעיר תל-אביב יש 5 מרכזי גמילה שהעירייה מתפעלת, יש אגודת "אל סם" לנוער, יש שני מרכזי מתדון, אבל אנו גם יודעים שבאותם 5 מרכזי גמילה- יש 400 איש שמחכים בתור בשביל להתקבל. לכן השאלה היא מה אנו צריכים לעשות. גם אין ויכוח שאדם שעבר טיפול וגמילה ואין לו תעסוקה, הוא חוזר חזרה לסורו. אני חושב שגם אין

**פרוטוקול מס' 7 של פורום מועצה
מתאריך ו' באייר (15/5/05)**

-50-

ויכוח על כך שהיום כ-80% מכל עבירות הרכוש בעיר תל-אביב יפו הם עקב הצורך לממן את הסם. נרקומן צריך כ-8,000 שח' בחודש כדי להחזיק את עצמו, אין לו את הכסף הזה, הוא לא מרוויח אותו, הוא גונב אותו, הוא פורץ אותו. במי זה פוגע? בנו- כתושבי תל-אביב. כלומר, הדברים האלה הם דברים ברורים. השאלה היא בתוך המיכלול הכללי, וקשה מאוד לדבר אחרי שראש העיר כבר סיכם, השאלה היא מה אנו יכולים לעשות.

אני אומר מר מוזס, יש שלושה דברים על הפרק:

1. איך מקצרים את אותם 400 איש שמחכים, איך מקצרים את התור הזה. זה דבר אחד.
2. דבר שני: איך סוגרים מעגל, שאנשים שגומרים גמילה תהיה להם גם תעסוקה.
3. דבר שלישי- איך משפרים לכמה מדריכים שהם אקס-נגמלים, הם חבריה מצויינים, איך משפרים להם את התנאים- שיוכלו לעשות את העבודה יותר טוב, עם כל הנשמה.

פה הייתי ממליץ על שלושה דברים:

1. אנו נמצאים באמצע שנת תקציב 2005 ואני לא שוכח את זה: להחזיר את רכזת התעסוקה כדבר ראשון.

מר לייבה- המנכ"ל

זה לא קוצץ בשנת 2005 אלא בשנת 2004.

מר טיומקין

זה דבר ראשון. בסדר, אני אומר מה לדעתי צריך לעשות.

דבר שני- אני בדעה שצריך לחפש כל דרך כדי לשפר את התנאים של 6-7 החבריה שעוסקים בתחום הזה, אני חושב שזה לא בשמיים. ולקראת תקציב 2006-2007 לחפש דרך איך מקצרים את התור, קרי איך מרחיבים את הפעילות. נדמה לי שאם אמרתי שמילת המפתח היא מידתיות, זה פחות או יותר ברמת היכולת של העירייה מצד אחד, לא בצד הפורמלי, בצד הענייני- להרים את זה במסגרת התקציב שלה, במסגרת הטווח הנראה לעין, ונדמה לי שבזה נעשה שרות טוב לתושבי העיר, נעשה שרות טוב וודאי לאלה שיש להם את הבעיה הזאת, ונדמה לי שבכבוד ניתן את חלקנו להתמודדות עם הבעיה.

גב' אבי-גיא

פרוטוקול מס' 7 של פורום מועצה
מתאריך ו' באייר (15/5/05)

-51-

אם אתה מתרגם את זה לכסף, על איזה סכום מדובר לשנת 2005?

מר טיומקין

בסביבות 120,000-130,000 שח' לשנה, כלומר לחצי שנה- 60,000 שח'.

מר גלעד

אני לא מסכם, אני משאיר ליו"ר המועצה לסכם.

אני לא אאריך היות שנשאלו פה- "הרבה מאוד חברי מועצה", וזה מראה עד כמה ההתעניינות שלהם בנושא הזה, ולצדדי מר מוזס- אנו קודם כל צריכים להביא בתוכנו למודעות בקרב חברי המועצה לנושא. ראיתי את ההשתתפות המסיבית בנושאים של איכות הסביבה, שהוא נושא כחשוב כשלעצמו, אבל לעומת הנושא הזה.

הנושא של סמים למעשה או הנרקומן עצמו, הוא חי בהדחקה, בהכחשה, גם הוא וגם בני משפחתו, עד שהם מגיעים לשלב שבסופו של דבר הדבר טופח להם בפנים. ונראה לי שזו בדיוק ההתייחסות שלנו כמערכת עירונית, כמערכת מוניציפלית- לנושא של הנרקומן. אנו מדחיקים את הבעיה ומכחישים את הבעיה שאנו צריכים להתמודד אתה. אני אמרתי למנכ"ל תוך כדי השיחה ותוך כדי הצגת הדברים על ידי מר מוזס. חשפו בפנינו עובדות קשות שאנו יודעים אותן, אנו קוראים על זה, שומעים את זה, חיים את זה, ואין לי ספק שחלק מאתנו- גם ביקרו פורצים בביתם כדי לממן את נושא הסמים. אבל לא רק זה, תל-אביב היא עיר עיסקית, היא גם עיר של עסקים. היא עיר של עסקים והיא עיר של תושבים, ואנו רואים איך הנגע הזה פושט ופוגע באזורים שלמים בעיר. זה מתחיל בשד' ירושלים, תשמעו את זעקתם של הסוחרים בשד' ירושלים, ואני לא מדבר כרגע על תושבים. תל-אביב חיה מארנונת העסקים ולא משום דבר אחר. בשדרות ירושלים העסקים קורסים, זועקים, היות שהנרקומנים השתלטו על האזור הזה והרסו כל חלקה טובה בו. בואו נלך לכיוון התחנה המרכזית.

מר ליבה-המנכ"ל

דווקא שם מטפלים בזה.

מר גלעד

פרוטוקול מס' 7 של פורום מועצה
מתאריך ו' באייר (15/5/05)

-52-

מטפלים בזה, לא מטפלים. היות שחלקם מגיעים גם לקבל את המתדון, וחלקם גם מגיעים- היות שאין להם יכולת להגיע למתדון, אז הם מגיעים ומסתובבים שם גם. ואנו רואים בדיוק מה קורה שם, גם באזור התחנה המרכזית. מחר הפשיעה הזאת הוא האזורים האלה יגיעו גם לאזורים של מרכז העיר. אנו לא חסינים, זה לא צפון ודרום, אנו לא חסינים בפני שום דבר. בסופו של דבר- אנו צריכים להסתכל לא רק בראייה חברתית, שזו בעיה חברתית קשה ממדרגה ראשונה, אלא גם בראייה כלכלית שלנו כעיר, איך אנו רואים את העתיד הצפון לנו מבחינת הנושא של פגיעה מסיבית באזורי המסחר בעיר תל-אביב יפו, ו80%- מהארנונה מגיעה מעסקים. ואם העסקים יתחילו להדיר את רגליהם בגלל הבעיות האלה, ואני לא מדבר על הבעיות האחרות שיש לנו, אז לאן נגיע?!

ולכן, הכאב שמר מוזס מציג אותו- הוא גם כאב אישי שלו- שהוא חי את זה. הוא חי את זה עם האנשים, הוא רואה אותם. אבל זה נכון שצריכים בסופו של דבר להגיע גם למידתיות, השאלה היא איפה המידתיות. מר טיומקין עלה לדבר, יש בעיה קשה בעיר תל-אביב בנושא של תנועה וחנייה בעיר. עיריית תל-אביב משקיעה תקציבים אדירים בנושא של הורדת מפגע תאונות הדרכים בעיר תל-אביב, ואנו יודעים שנושא של תאונות דרכים זה נושא של מלחמה לאומית, לא מלחמה מוניציפלית בלבד, אבל עיריית תל-אביב משקיעה וכך צריך להיות. והוא מתפאר בזה שהמדד אכן ירד בשנים האחרונות מבחינת הנושא של תאונות הדרכים בעיר תל-אביב יפו, וזה השג לעיר, והיא צריכה להתגאות בזה.

מר טיומקין

.40%

מר גלעדי

.40%

**פרוטוקול מס' 7 של פורום מועצה
מתאריך ו' באייר (15/5/05)**

-53-

נכון. אז נושא הסמים היא בעיה הלאומית, היא לא רק בעיה תל-אביבית, היא בעיה לאומית, אבל בסופו של דבר, בגלל שאנו המטרופולין, היא גם בעיה שלנו. והיות שזה חורבן תושבים שלנו, והם חיים בקרבנו, וחלקם מהמשפחות שלנו, וחלקם השכנים שלנו, ואנו יודעים ששכונות שלמות קרסו בגלל הנגע הזה. בגלל הנגע הזה, בגלל חוסר היכולת שלנו כמערכת ציבורית, ואני מדבר-ממשלתית ועירונית, לטפל בנושאים האלה. אבל לפני שזה יתחיל להתפרץ ובסופו של דבר זה יטפח על פני כולנו, וזה לא לבוא לטפל בעוד כמה שקלים לנושא של המדריך הזה או האחר, ולא רק בנושא של עוד רבע משרה של העובדת הקהילתית, הוא דיבר על טיפול מערכתי, והטיפול חייב להיות מערכתי. יש לנו בעיה והבעיה היא כואבת וקשה. ואם לא יהיה פתרון מערכתי- שאנחנו נוביל אותו, המערכת המוניציפלית תוביל אותו. לא מערכת אחרת. לא נחכה לממשלה, כמו שאנו לא מחכים לממשלה בתאונות דרכים, כמו שאנו לא מחכים לממשלה לטפל בזיהום האוויר בעיר תל-אביב. אנחנו יוזמים, אנחנו עושים, אנו מובילים את הנושאים האלה, גם בנושא הזה אנו צריכים להוביל. לבוא ולא לאלץ את הממשלה להכנס למעורבות הרבה יותר גדולה. כמובן שאנו נצטרך בשלב ראשון להשקיע, נצטרך לשנות סדרי עדיפות, לשנות את המידתיות, לבוא ולטפל בנושא בראייה מערכתית, כי אם אנו היום לא נתפקח, כל אחד ואחד מאתנו צפוי שהנושא הזה יגיע גם בקרבו. הוא דיבר על גיל 10 וגיל 11, ועל הסטודנטים, וכולנו גרים בתוך העיר הזאת. ומחוץ לעיר הזאת לא?! בסופו של דבר זה יכול להגיע לכל אחד ואחד מאתנו. לכן אני חושב שאנו צריכים להתפקח היום, לפני מחר. וכמו שאמרתי- יש הדחקה, ויש הכחשה של הנרקומן ושל משפחתו, ואם אנו לא נתפקח היום- אנו נאכל את פרות הבאושים האלה בעתיד הקרוב. תודה.

מר שומר

אני מסכים עם כל מה שכולם דיברו פה, ואני אעשה זאת ב-2-3 משפטים :
הנושא של מדינת ישראל ומה שהועלה, נכון מה שנאמר, ואמר ראש העיר דברים מאוד ברורים, ועל פי הדרך הזאת צריך לנהוג. כי אם ראש-העיר, ראש המוסד הזה, יש לו את דרכו שלו, צריך לדעת איך אנו הולכים לתקוף את הנושא הזה. תאונות דרכים וסמים בישראל זה הנושא החברתי. נושא תאונות דרכים הוא לא נושא חברתי,

מר גלעדי

זה גם נושא חברתי, זה פוגע בחברה.

מר שומר

נכון. אבל הממוצע הוא- שאם בשנה יש 500 הרוגים והממוצע ירד ל-480, ויש רק 480 הרוגים בשנה, המצב הוא קשה ביותר.

אבל אני אחזור לנושא הסמים, ופה אני מדבר למר לייבה כמנכ"ל העירייה. אני מבין מצויין, כמו שכל אחד מחברי המועצה מבין את הנושא הזה של סדר עדיפויות של העירייה, וזה נכון איך שאתם נוהגים. אני לא נותן ציונים, אני אומר שזה נכון איך שאתם נוהגים. ואנו כתברי מועצה, ואני לא מדבר כחבר סיעת הגימלאים, נושא הסמים, כפי שנאמר פה, הוא נושא אקוטי- נוראי, מה שקורה בעיר תל-אביב. תל-אביב היא הליבה של נושא הסמים, לא ירושלים, לא קרית שמונה, לא נהריה ולא אילת, תל-אביב זה הליבה של נושא הסמים. יכול ראש העיר להדחיק את הנושא. הוא אומר- זה לא באחריותי, אחריותי היא לפתח את העיר, אחריותי היא לעשות את הדברים האלה, אבל הוא יודע במפורש שהאחריות שלו היא גם בנושא החברתי.

אני בא פה לאיזושהי הצעה, שהיא הצעה מאוד מאוד ניהולית- ארגונית, לא יותר מזה, אנו לא יכולים להגיד יותר. כי העניין של "לריב"- מה טוען מי שעומד בראש וועדה מול זאב עם כל החבורה שלו, הם עושים את העבודה הכי טוב, וכל אחד עם הנסיון שלו. וזה גם לא דומה בכלל. משטרת ישראל- יש לה המון מה לעשות. משטרת ישראל באוגוסט- הם יעבדו רק בנושא של ההתנתקות.

מר גלעדי

אם תהיה .

מר שומר

היא עובדת בהתנתקות, סליחה שאני אומר את זה, ואני לא פוגע בכלל במשטרה.

אני הייתי שותף, הנשיא שעבדתי אתו אמר- אני רוצה להתעסק בנושא של הסמים ובתאונות דרכים. הוא עשה ישיבות עם המפכ"ל, שר התחבורה הזה, המפכ"ל שאחריו, והוא אמר: אני לא רואה שום דבר, זרוק לי את הישיבות האלה, אני לא רוצה שום דבר! גם כסף זה לא שווה, כי הממשלה לא מטפלת בנושא החברתי הזה שנקרא סמים. אבל קשה להגיד את זה נגד ראש

פרוטוקול מס' 7 של פורום מועצה
מתאריך ו' באייר (15/5/05)

-55-

הממשלה, כי רשות הסמים, מי שמכיר את זה, ואברהמי ופרידמן וכולם מכירים את הנושא, נדמה לי שהתקציב שלהם הוא 40 מליון שח', של הרשות לסמים?

מר אברהמי

19 מליון.

מר שומר

אז זה עוד יותר חמור.

אני אומר לך מר לייבה, אתה כיועצו, ואני אומר את זה עכשיו בצורה הכי חברית-ארגונית. זה לא כדי להוכיח שמה שהוא מבקש- 1.5 מליון או 200,000 שח', אין לזה שום משמעות לתקציב, שום משמעות! קחו משימה- שבשנה הבאה הצוות המקצועי של המוסד, של העירייה, יחד עם מר מוזס ועם אחרים, וראש-העיר, ואני לא מדבר על שום הקצאה של תקציב שאתה תאמר לי: אריה, אל תגיד לי 200,000, אל תגיד לי 800,000, אני לא אומר שום דבר. קחו את זה כפרוייקט של עיריית תל-אביב. והצורך הוא, כי כסף אף פעם לא יספיק. אף פעם לא יספיק. ונגד טענה של ראש-העירייה שנעמוד פה בעוד שנה וחצי, ועל זה אני מתלונן, זה כואב לי, שנהיה בעוד שנה וחצי באותו מצב ולא השתנה שום דבר, לא שווה כלום! לא הצלחנו! מאיר, אתה יכול לצעוק מפה ועד... . כי הצגת הדברים היא נכונה- מה שמציג פה הצוות המקצועי, ואתה בא

ומוסיף על כך. ובא ראש העיר ואומר- אני יכול לעשות את מה שאני יכול לעשות ולא אעשה יותר מזה. הוא צודק גם בטענה הזאת.

מנחם, אני מדבר כיועץ: אני חושב שהצוות המקצועי פלוס החבר'ה של מוזס שיושבים בעניין הזה, יגיעו ל-2-3 פרוייקטים, שהם יקדמו את הנושא הזה, כדי שבשנה הבאה, לקראת הכנת התקציב, ירדנו בעקומת הסמים. אחרת יצדק ראש העירייה, וכמה כסף שתיתן- לא יספיק. ואני אומר לך מר לייבה, זה לא עניין שאתה תאמר לו- קח עוד חצי מזכירה, קח עוד חצי מליון שח'! לא! אתה תחליט! אתה תחליט, אתה תחליט! אני אומר לך את זה.

מר לייבה - המנכ"ל

זה מה שנעשה. קח את פרויקט מרפאת "סובוטקס". זה פרויקט שהחלטנו לתת לשם כסף לאחר התקציב.

מר שומר

ראיתי את הכל. אני רק מבקש להגדיר: אני לא יכול להתווכח. ארנון, ואנו נפגשים גם בוב"ע וגם במקומות אחרים, והוא אומר לי: אריה תקשיב, בוא נתמוך במר מוזס, נתמוך בנושא הזה של הסמים. מר לייבה, הנושא של הסמים עובר את כל הגבולות כפי שהציגו. אנחנו חברי מועצה, אני לא ידעתי את כל תמונת המצב 3,000, 1,200, 500, אני זוכר את כל הטבלה מקודם. המצב הזה הוא חמור ביותר בתל-אביב! כמה כסף שתשפוך- לא שווה שום דבר. קחו את הפרוייקטים, תציבו מטרה, ומאיר- מה שאתם מסכמים יחד עם אנשי המקצוע לנושא הזה, כן חצי משרה, לא חצי משרה, אני לא רוצה להתערב בזה כרגע.

מר מוזס

גם אנחנו אנשי מקצוע.

מר שומר

אני לא אמרתי שאתה לא איש מקצוע.

מר מוזס

אנחנו.

מר שומר

אנחנו. אני לא איש מקצוע בעניין הזה.

אני יודע בדיוק את כל המצב, וכפי שאומר מר גלעדי לגבי שד' ירושלים- אנו רואים את כל המקומות האלה, וזה מגיע לבריאות, מה שהגב' אבי-גיא רואה בצד השני- איך שזה קורה בבתי החולים, ומר טיומקין- בתחום התנועה והאכיפה של הנושא המשטרתי וכל הדברים האלה. אני אומר לכם- אנו צריכים להפסיק עם הויכוח בתוכנו, אני אומר את זה במלוא הרצינות! צריך

פרוטוקול מס' 7 של פורום מועצה
מתאריך ו' באייר (15/5/05)

-57-

לקחת את הנושא כנושא, לתת לו את העדיפות, מנחם, את העדיפות שלך כמנכ"ל העירייה, בתוך העדיפות הכוללת שיש לכם.

לגבי תרבות אין לי שום טענות, זה דבר יפה, אבל גם השחקנים, שיסלחו לי, אני לא רוצה להגיד, גם קצת נגועים בדברים האלה. אבל לא נפגע בהם - כי יש להם תרבות. אי אפשר לקחת מהתרבות, לקחת קצת משם ולתת לשחקנים קצת תקציב לעניין הזה. ואני בכוונה אומר שחקנים, ואני לא רוצה להגיד את המספרים, ומה שאנחנו יודעים, ואני אומר לך את זה כמנכ"ל משרד החינוך, התרבות והמדע לשעבר, אני יודע בדיוק איך הם נאבקים על הנושא הזה. תן אתה, מותר לך, סלח לי, ואני היתי אומר את זה בנוכחות ראש העיר ואני אגיד לו את זה. מותר לך גם לקחת בסדר העדיפות שלך מול ראש העירייה, לראות איזה סדר עדיפות אתה יכול לתת לאגף הרווחה. אני לא מדבר אתך על הקליטה, אני לא מדבר אתך על הנושאים האחרים, אני מדבר אתך על הנושא הזה בלבד. סמים זה דבר נוראי! אתם רואים את זה בעיניים שלכם כל הזמן.
תודה.

שאלה

ממה להוריד?

מר שומר

קחו מהרזרבה שלכם, יש לכם רזרבה.

הישיבה נעולה

מנחם לייבה
מנכ"ל העירייה

גלילה בן-חורין
מזכירת המועצה
וע' מנכ"ל העירייה